

Program Wychowawczo-Profilaktyczny
Publicznej Szkoły Podstawowej
im. Przyjaciół Dzieci w Mierzynie

Spis treści

Preambuła	3
Misja i wizja szkoły.....	6
Model Absolwenta.....	7
Część: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej.....	8
Przepisy prawne	8
Wprowadzenie	9
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	10
Część: Budowanie świadomości i przynależności narodowej	21
Przepisy prawne	21
Wprowadzenie	22
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	24
Część: Profilaktyka zachowań suicydalnych i autoagresywnych	34
Przepisy prawne	34
Wprowadzenie	35
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	39
Część: Wychowanie do wartości.....	47
Przepisy prawne	47
Wprowadzenie	48
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	50
Część: Budowanie bezpieczeństwa w społeczności szkolnej i pomoc w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych	58
Przepisy prawne	58
Program wychowawczo-profilaktyczny.....	60
Budowanie bezpieczeństwa w społeczności szkolnej	60
Pomoc w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych	70
Część: Profilaktyka cyberprzemocy.....	75
Przepisy prawne	75
Wprowadzenie	76
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	78
Część: Profilaktyka uzależnień.....	90
Przepisy prawne	90
Wprowadzenie	92
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	93
Działalność wychowawcza	93
Działalność profilaktyczna	108

Preambuła

Okres szkolny to dla młodego człowieka istotny czas, podczas którego kształtuje się jego poczucie tożsamości oraz osobowości. Zmiany zachodzą na drodze zdobywania nowego doświadczenia, uzyskiwania umiejętności i wiedzy. Poza zmianami poznawczymi, intelektualnymi, obserwuje się również szereg zmian natury biologicznej, które pojawiają się wraz z oddziaływaniem hormonów i związanych z tym zmianami emocjonalności człowieka.

Przed dorastającymi uczniami stoją również zadania związane z socjalizacją, czyli nawiązywanie relacji interpersonalnych ze swoim otoczeniem, umiejętności wyznaczania własnych i respektowania granic innych ludzi, zdolności zaspokajania potrzeb akceptacji oraz odkrywania i rozwijania własnych pasji i zainteresowań. Jest to czas, kiedy uczniowie kształtują swój światopogląd, formułują postawy moralne a także określają swój aktualny styl i sposób na życie.

Trudności, z którymi spotyka się młody człowiek w okresie dojrzewania, mogą przyczynić się do pojawiania się zachowań z grupy zachowań ryzykownych. Z powodu wielości zachodzących w tym samym czasie zmian, młody człowiek może czuć się zagubiony czy osamotniony i dlatego będzie szukać wsparcia i akceptacji innych ludzi. Tutaj zadaniem rodziców i nauczycieli dzieci jest wspieranie ich podczas tego okresu. Nie należy dopuścić do sytuacji, w której młody człowiek zostaje zmuszony do szukania aprobaty i zrozumienia w grupach zewnętrznych, których pobudki do działania mogą okazać się dalekie od oczekiwanych. Pozytywne, prawidłowo ukierunkowane wsparcie w procesie dojrzewania, ułatwia zdobywanie optymalnych doświadczeń i wiedzy o świecie w kontrolowanych, najkorzystniejszych warunkach.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny Publicznej Szkoły Podstawowej im. Przyjaciół Dzieci w Mierzynie jest zbiorem działań, które mają za zadanie wspomagać i kształtować prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Ich celem jest zapobieganie pojawieniu się i rozwojowi danego niekorzystnego zjawiska w konkretnej sytuacji i grupie społecznej, jak też promowanie alternatywnych, pozytywnych zjawisk, form spędzania czasu w stosunku do tych, które usiłuje się wyeliminować.

Wszystkie działania mają na celu wyeliminowanie lub zminimalizowanie niekorzystnego wpływu takich zjawisk jak:

- występowanie agresji słownej i fizycznej,
- problemy w nauce, brak motywacji do przyswajania nowej wiedzy, niskie potrzeby i aspiracje edukacyjne,

- opuszczanie godzin lekcyjnych bez usprawiedliwienia, wagary oraz spóźnienia na zajęcia lekcyjne,
- kłopoty w samodyscyplinie i czynnościach samoobsługowych,
- powiększająca się liczba dzieci z deficytami rozwojowymi, trudnościami dydaktycznymi,
- powiększająca się liczba uczniów z problemami rodzinnymi bądź tych, którzy funkcjonują w rodzinach zaburzonych.

Wszystkie części Programu Wychowawczo-Profilaktycznego mają na celu zapobieganie pojawianiu się bądź ograniczenie występowania czynników ryzyka takich jak:

- kryzys autorytetów,
- dostępność środków psychoaktywnych,
- moda na spożywanie substancji zabronionych,
- brak wiedzy na temat szkodliwości zażywania substancji zakazanych oraz skutków ich przyjmowania,
- brak właściwych wzorców rodzinnych,
- naciski środowiska rówieśniczego na zachowania społecznie nieakceptowane,
- konflikty rówieśnicze i/lub środowisko, w którym zaburzone jest poczucie bezpieczeństwa,
- brak wsparcia, zainteresowania w rodzinie lub istnienie niewłaściwych wzorców rodzinnych,
- niekontrolowane przyswajanie wzorców czerpanych z mediów tj. telewizja, Internet,
- stres i niepowodzenia edukacyjne,
- brak zdolności do kompensowania stresu,
- brak nawyku aktywnego odpoczynku,
- zbyt duże obciążenie obowiązkami edukacyjnymi – mnogość „obowiązkowych” zajęć fakultatywnych,
- nieprzestrzeganie norm dotyczących higieny pracy i higieny osobistej, itp.

Wszystkie zadania ujęte w Programie mają charakter wychowawczy i profilaktyczny.

Działalność wychowawcza – ma na celu kształtowanie osobowości młodego człowieka, jego postaw, zachowań oraz cech niezbędnych w życiu społecznym. Naszym celem jest przygotowanie ucznia do samodzielnego, poprawnego nawiązywania stosunków międzyludzkich, kształtowania długoterminowych relacji z innymi ludźmi, zachowania etycznego, moralnego i akceptowanego przez społeczność, w której żyje. Ważna jest świadomość oraz istnienie głębokich, skłaniających do refleksji wartości młodego człowieka.

Działalność wychowawcza polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganie ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

1. fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia wiedzy i umiejętności, pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych;
2. psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności;
3. społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;
4. aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność profilaktyczna – celem profilaktyki jest podjęcie szybkich i skutecznych działań przywracających zdrowie, ma ona również na celu hamowanie postępu i niwelowanie pojawiających się powikłań już istniejącej choroby. Działania profilaktyczne pozwalają stworzyć odpowiedni wzór zachowań społecznych, które przyczyniają się do obniżenia prawdopodobieństwa pojawienia się danego zjawiska. Naszym zadaniem jest dostarczanie silnych pozytywnych wzorców i przeżyć, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, rozwijanie posiadanych przez nich zdolności oraz wspieranie ambitnych postaw.

Działania szkoły obejmują trzy poziomy profilaktyki:

1. profilaktyka uniwersalna – pierwszy poziom – skierowana do wszystkich uczniów i nauczycieli. Jej celem jest budowanie zdrowych i trwałych relacji w obrębie szkolnej społeczności, m.in. poprzez szkolenie nauczycieli i innych pracowników w zakresie pedagogiczno-wychowawczym, ustalenie określonych zasad postępowania, niezgodę na przemoc, dbanie o dobre relacje, wzmocnienie odporności uczniów (np. poprzez warsztaty radzenia sobie ze stresem) i podnoszenie ich samooceny czy wyrażne wskazanie osoby, do której można udać się po pomoc;
2. profilaktyka selektywna – drugi poziom – działania skupione są na osobach z grupy zwiększonego ryzyka (np. uczniach z problemami zdrowotnymi, ekonomicznymi, rodzinnymi, z trudnościami w nauce). Zadaniem szkoły i pracowników jest określenie potrzeb i trudności uczniów z grupy ryzyka oraz wsparciu ich w przezwyciężeniu trudności, m.in. poprzez działania

włączające ich do grupy rówieśniczej czy pomagające w nauce. Ważnym czynnikiem jest włączenie rodziców / opiekunów uczniów do pracy oraz wspólne rozwiązywanie napotykanymi trudnościami;

3. profilaktyka wskazująca – trzeci poziom – działania skupiają się na osobach z grupy wysokiego ryzyka. Profilaktyka wskazująca zawiera w swoich działaniach również te wynikające z działań drugiego poziomu. Pracownicy szkoły powinni w bardzo dyskretni i nieustannie obserwować ucznia, zapewnić mu opiekę szkolnego specjalisty oraz współpracować z rodzicami w zakresie zapewnienia mu stałej specjalistycznej opieki.

Powyższe założenia zostały ujęte w Programie Wychowawczo-Profilaktycznym Publicznej Szkoły Podstawowej im. Przyjaciół Dzieci w Mierzynie w siedmiu blokach tematycznych:

1. Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej.
2. Budowanie świadomości i przynależności narodowej.
3. Profilaktyka zachowań suicydalnych i autoagresywnych.
4. Wychowanie do wartości.
5. Budowanie bezpieczeństwa w społeczności szkolnej i pomoc w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych.
6. Profilaktyka cyberprzemocy.
7. Profilaktyka uzależnień.

Misja i wizja szkoły

We wszystkich działaniach kierujemy się wyznawanymi wartościami oraz poszanowaniem praw i godności człowieka, zgodnie z Konwencją o Prawach Dziecka oraz Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Wychowujemy uczniów w duchu uniwersalnych wartości moralnych, tolerancji, humanistycznych wartości, patriotyzmu, solidarności, demokracji, wolności i sprawiedliwości społecznej.

Kultywujemy tradycje oraz ceremoniał szkolny, a wszystkie działania pedagogiczne i opiekuńczo-wychowawcze orientujemy na dobro podopiecznych (tworząc warunki intelektualnego, emocjonalnego, społecznego, estetycznego i fizycznego rozwoju uczniów), a także ich dalszy los

Przygotowujemy młodzież do świadomego i racjonalnego funkcjonowania w świecie ludzi dorosłych oraz pełnienia ważnych ról społecznych.

Ściśle współdziałamy z rodzicami (którzy są najlepszymi sojusznikami nauczycieli, zwłaszcza wychowawców) oraz innymi partnerami zewnętrznymi wspierającymi szkołę w ich rozwoju.

Preambuła

Ustawicznie diagnozujemy potrzeby i oczekiwania środowiska lokalnego oraz wszystkich bezpośrednich „klientów” Szkoły.

Okresowo przeprowadzamy wewnętrzne badanie, diagnozowanie i ocenianie jakości pracy Szkoły, a wyniki ewaluacji skutków działań statutowych i pozastatutowych wykorzystujemy do stałego doskonalenia działalności Szkoły we wszystkich obszarach jej funkcjonowania.

Model Absolwenta

- 1) posiada uporządkowany system wartości;
- 2) zna swoje mocne i słabe strony;
- 3) radzi sobie w sytuacjach konfliktowych;
- 4) jest asertywny;
- 5) zna podstawowe przepisy ruchu drogowego;
- 6) stosuje zasady higieny;
- 7) ma poczucie przynależności grupowej, regionalnej i narodowej;
- 8) jest tolerancyjny i wrażliwy na problemy innych;
- 9) umie słuchać, ale także wyrażać i bronić własnego zdania;
- 10) prezentuje wysoki poziom kultury osobistej;
- 11) jest osoba przedsiębiorczą i kreatywną;
- 12) rozumie potrzebę pielęgnowania tradycji
- 13) docenia wartość rodziny i swoje w niej miejsce;
- 14) dostrzega problemy i zagrożenia ekologiczne.

Część: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz.U. 2017 poz. 1569);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. 2017 poz. 1580);
7. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).

Wprowadzenie

Szkoła prowadzi szereg działań, mających na celu zachęcenie uczniów do podejmowania innej, alternatywnej w stosunku do biernej formy spędzania wolnego czasu tj. fakultatywne zajęcia sportowe, edukacyjne, spotkania z przedstawicielami środowisk lokalnych, itd. Celem zajęć jest poszerzenie uczniowskiej wiedzy, zainteresowań oraz umożliwienie odnalezienia nowych pasji. Naszym uczniom proponujemy naukę poprzez aktywne uczestnictwo w życiu codziennym – mogą wykazać się oni poprzez samodzielne organizowanie wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych.

Każde z prowadzonych przez nas działań ma za zadanie rozbudzić aspiracje życiowe uczniów oraz przeciwdziałać bierności społecznej. Dlatego też skupiamy się na motywowaniu młodych ludzi do nauki oraz staramy się tworzyć im środowisko umożliwiające osiąganie sukcesów w różnych dziedzinach.

Kładziemy duży nacisk na rozwijanie umiejętności społecznych i inteligencji emocjonalnej młodych ludzi. Okazuje się bowiem, że dynamicznie zmieniający się świat, a co za tym idzie warunki życia, sprzyjają wzrostowi ilości osób, które nie radzą sobie z gniewem, złością, żalem, depresją czy innymi trudnymi stanami emocjonalnymi, które dotyczą ich samych lub innych osób z ich otoczenia. Rozwój IE zaczyna się już w środowisku domowym, a kontynuowany jest również w środowisku szkolnym. To właśnie ten okres tworzy nawyki emocjonalne, którymi większość ludzi będzie posługiwała się już do końca życia. Jeśli w rodzinie dziecka te umiejętności nie zostały przekazane, bądź zrobiono to w sposób niewłaściwy (np. rodzina dziecka jest rodziną destruktywną, posiadającą wiele problemów również natury emocjonalnej, w której kwestia samopoczucia jest sprawą drugorzędną bądź w ogóle nieistotną), to większa odpowiedzialność spoczywa na pracownikach szkoły. Oznacza to, że szkoła nie jest obecnie odpowiedzialna jedynie za przekazywanie wiedzy, ale również za uczenie umiejętności, dzięki którym następuje rozwój inteligencji emocjonalnej. Osoby, które nie potrafią poradzić sobie z sferą emocjonalną mogą przejawiać mniejsze bądź większe problemy w skupieniu się na nauce czy pracy. Wykazują również mniej motywacji i wytrwałości w dążeniu do wyznaczonego celu, łatwiej poddają się przykrym emocjom i nie wiedzą w jaki sposób sobie z nimi radzić, nie umieją panować nad swoimi popędami i zdecydowanie częściej znajdują się w grupie osób podejmujących się zachowań ryzykownych bądź destruktywnych.

Poniższy Program Wychowawczo-Profilaktyczny przedstawia działania, które pomogą budować samoświadomość uczniów oraz zadbają, aby ich aspiracje życiowe były dojrzałe i racjonalne oraz zgodne z ich predyspozycjami personalnymi i zainteresowaniami. Dzięki odkryciu swoich umiejętności i skłonności uczniowie będą bardziej zorientowani na wyznaczony przez siebie cel i pewniej ku niemu zmierzali.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej” ma na celu:

1. Budowanie świadomości samego siebie i realnych aspiracji życiowych:
  - kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
  - rozumienie znaczenia i roli ubioru (odpowiedniego do okazji i miejsca),
  - poszerzanie horyzontów, uświadamianie mnogości ścieżek życiowych,
  - poszerzanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania.
2. Budowanie pewności siebie:
  - uświadamianie zagadnienia pewności siebie,
  - techniki budowania pewności siebie,
  - odkrywanie własnej osobowości,
  - rozwijanie zainteresowań,
  - odnajdywanie swoich mocnych stron.
3. Budowanie zaradności życiowej:
  - organizacja warsztatów,
  - angażowanie uczniów w organizację wydarzeń, imprez etc.
  - organizacja wyjazdów, wycieczek, „zielonych szkół”.

Cele szczegółowe:

- tworzenie pozytywnej i bezpiecznej atmosfery w klasie i szkole,
- uczenie asertywności,
- zaznajamianie uczniów z pojęciem tolerancji,
- uczenie podejmowania właściwych decyzji,
- uczenie sposobów radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, stresowymi,
- wskazywanie pozytywnych wzorców zachowań,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości,
- poznawanie swoich predyspozycji oraz ich rozwijanie.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Zajęcia integracyjne.	<ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia indywidualne i grupowe, - ćwiczenia integrujące klasy uczniowskie, - ćwiczenia aktywizujące. 	Wychowawcy	Wrzesień wg potrzeb	Uczniowie
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia integracyjne dla klas pierwszych na początku roku szkolnego – uczniowie przedstawiają się, szukają podobieństw ze swoimi kolegami i koleżankami, biorą udział w zajęciach budujących umiejętność komunikacji, nawiązywania współpracy, wzajemnego zaufania, wspólnego rozwiązywania problemów i radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Zajęcia mają na celu zwiększenie otwartości i akceptacji młodych ludzi do samych siebie oraz tolerancji względem odmienności swoich rówieśników. 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Uczenie współodpowiedzialności za swoich kolegów i koleżanki z klasy i ze szkoły, wzmocnienie poczucia solidarności – nauczyciele respektują ustanowione w szkole zasady i konsekwentnie wyciągają konsekwencje w sytuacji, gdy nie są one przestrzegane. Nauczyciele nie pochwalają typowego „donosicielstwa”, jednak nie bagatelizują zgłaszanych sytuacji. Podczas zajęć uczniowie tworzą własne klasowe zasady, według których chcą pracować np. podczas zajęć nie używamy telefonu komórkowego, nie przerywamy innym mówiącym, szanujemy cudzą prywatność, mamy prawo wyjść do toalety, kiedy zaistnieje taka konieczność, nie podnosimy głosu, itp. Ważne, aby zasady były tworzone wspólnie przez uczniów i nauczycieli oraz dawały tym pierwszym poczucie, że nawiązują oni partnerską, otwartą relację ze swoim nauczycielem. • Wspólne wyjścia poza teren szkoły – zajęcia mogą łączyć kilka różnych celów np. integrowanie uczniów wraz z rozwijaniem w nich zdolności odczuwania i interpretowania sztuki (wyjście do teatru), czy uczenia poszanowania i zrozumienia natury (wyjście do lasu) oraz historii swojej okolicy (przejście szlakiem pomników postawionych w najbliższej okolicy). • „Poznaj mnie” – zajęcia, podczas których uczniowie dzielą się własnymi pasjami, zainteresowaniami ze swoimi rówieśnikami. Każdy uczeń przygotowuje, krótkie 5-minutowe wystąpienia na temat swoich pasji (forma prezentacji jest dowolna, np. plakat, prezentacja multimedialna, śpiew, portret, kolaż zdjęć, film). Celem zajęć jest lepsze poznanie siebie nawzajem. 			
<p>1. Poznanie siebie oraz skupienie się na odkrywaniu własnych zdolności oraz aspiracji życiowych.</p> <p>2. Praca nad adekwatnym poczuciem własnej wartości.</p>	<p>- ćwiczenia indywidualne i grupowe,</p> <p>- zajęcia wychowania fizycznego,</p> <p>- zajęcia warsztatowe,</p> <p>- mini wykłady,</p> <p>- dramy,</p> <p>- e-lekcje.</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>

Sposoby realizacji:

- Zajęcia, których celem jest samopoznanie i budowanie własnej wartości:
  - podczas wychowania fizycznego zajęcia pozwalające uświadomić uczniom posiadane przez nich zdolności fizyczne oraz zaznajamianie ich z predyspozycjami ich ciała; rozmowa na temat możliwości fizycznych człowieka oraz tworzenie dopasowanych indywidualnie do swoich potrzeb programu ćwiczeń fizycznych;
  - trening asertywnego zachowania się – zapoznanie się ze sposobami komunikowania się z innymi ludźmi; zrozumienie, dlaczego asertywny styl prowadzenia dialogu jest lepszy niż inne;
  - zdobycie wiedzy na temat tego czym jest konformizm, komunikacja pasywna, komunikacja agresywna oraz uczyć się zachowywać w sposób asertywny – np. warsztat „Asertywność – sposób na życie”;
  - „Czy rozumiesz co do Ciebie mówię” – lekcja mająca na celu zaznajomienie uczniów z tematem komunikacji niewerbalnej poprzez:
    - prowadzenie pantomim i staranie się określić, jakie emocje wyraża dana osoba,
    - kalambury emocjonalne – uczniowie podzieleni są na zespoły. Zadaniem poszczególnych zespołów jest odszyfrowanie jaką emocję prezentuje każdy kolejno występujący zawodnik. Dozwolona jest gestykulacja i mimika,
    - zajęcia poświęcone odkrywaniu barier komunikacyjnych, zrozumieniu różnicy pomiędzy aktywnym słuchaniem a słyszeniem.
- Lekcja pt. „Zrozum mnie” – zajęcia mające uświadomić uczniom czym jest tolerancja, kiedy należy mówić o zachowaniach nietolerancyjnych oraz dlaczego warto akceptować inność, zapoznanie się z alfabetem

	<p>języka migowego oraz wybranymi zwrotami oraz podzielił się swoimi obawami związanymi z innością, niepełnosprawnością.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lekcja pt. „Nauka pozytywnego myślenia” – ćwiczenia w formie dramy – przedstawiamy uczniom wiele sytuacji z życia codziennego np.: <ul style="list-style-type: none"> ○ zapraszasz swojego kolegę do kina, ale ten odmawia, ○ twoja koleżanka nie odpisuje Ci na SMSy, ○ opowiadasz swojemu rodzicowi o dniu spędzonych w szkole. Ten jednak wydaje się nie być zainteresowany tym co mówisz, <p>Uświadomienie, że żaden z wymienionych powodów nie jest związany z samym odbiorcą, natomiast ma związek z sytuacją zewnętrzną np. kolegi/koleżanki/rodzica, nie wszystko bowiem musi być odpowiedzią na ich zachowanie, nie wszystko musi być związane z ich osobą;</p> • uczenie jakie znaczenie w życiu człowieka ma czas, w jaki sposób najefektywniej nim zarządzać oraz na co zwrócić uwagę podczas planowania swojego dnia, tygodnia oraz bardziej oddalonych celów życiowych.
--	---

1. Podnoszenie poziomu kompetencji społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> - praca indywidualna i grupowa, - treningi, warsztaty, - dramy. 	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	Na bieżąco	Uczniowie
Sposoby realizacji:				

	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia wpływające na poziom inteligencji emocjonalnej uczniów np. gry polegający na określeniu co dany gest, mimika, spojrzenie czy kombinacja tych elementów mogła oznaczać. Zapoznanie z terminem empatia, rozumienie różnic pomiędzy empatią, a syntonią, altruizmem, litością czy miłością; • Zapoznanie z teorią Paula Ekmana dotyczącą mikroekspresji – praca w siedmiu zespołach. Każdy z zespołów ma za zadania opisać jeden wylosowany stan emocjonalny oraz przedstawić go w formie graficznej, kolorystycznej, muzycznej itp. 			
<p>1. Nauka opanowania stresu bądź wykorzystania sytuacji stresowych na swoją korzyść.</p> <p>2. Umiejętne rozwiązywanie konfliktów i reagowanie w sytuacjach trudnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia indywidualne i grupowe, - zajęcia plastyczne/ techniczne, - e-lekcje, - mini wykłady, - ćwiczenia rozluźniające, - ćwiczenia oddechowe. 	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uświadomienie czym jest stres, wytłumaczenie jego genezy oraz skutków, które ze sobą niesie. Uczniowie dowiadują się w jakich sytuacjach może on działać korzystnie, a kiedy stanowi zagrożenie, poznają techniki pozwalające im zapanować nad złym stresem tj. metody relaksacyjne do stosowania na co dzień np. warsztat pt. „Nie zgrzytaj zębami! Pozbądź się stresu!”; • Ćwiczenia relaksacyjne – zapoznanie uczniów z ćwiczeniami, które pomagają opanowanie przeżywanego stresu oraz pozwalają zapanować nad emocjami na co dzień np. kontrola oddechu, odliczanie wstak co pewną liczbę, kontrola napięcia mięśniowego, skupienie na jednym punkcie, przyjęcie pozycji pomagającej zapanować nad emocjami, trening autogenny Schultza, zajęcia jogi, trening Jacobsona, itp. Nauczyciele omawiają z uczniami aktywności, która ułatwiają neutralizować poczucie stresu. Tłumaczą im, że każdy ma 				

	<p>indywidualne potrzeby, dlatego należy mieć świadomość, co jest czynnikiem zapalnym w nas samych. Wśród najczęstszych: dobre jedzenie, słuchanie muzyki, spacer, czytanie książki, gimnastyka, oglądanie telewizji, spotkanie ze znajomymi, majsterkowanie, gotowanie, itp. Kolejna lekcja powinna zostać poświęcona metodom pomagającym unikania stresu na co dzień oraz tzw. higienie umysłu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podczas zajęć plastycznych/ technicznych uczniowie przygotowują własną gniotkę antystresową – może mieć ona wybrany przez nich kształt, kolor czy wielkość. • Uczniowie ćwiczą zachowanie się w różnych trudnych, konfliktowych sytuacjach – np. warsztat w formie dramy pt. „Umiem rozwiązać konflikt”.
--	---

<p>1. Kształtowanie postawy życiowej w społeczeństwie lokalnym.</p> <p>2. Budowanie zaradności życiowej.</p> <p>3. Nauka samodzielnego podejmowania aktywności/ inicjatywy.</p> <p>4. Rozwijanie uczniowskich zainteresowań.</p>	<p>- ćwiczenia indywidualne i grupowe, - przedstawienia, prezentacje, wystąpienia, itp., - e-lekcje, - lekcje wychowawcze, - praca projektowa.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie z zasadami dobrego wychowania (praca w zespołach). Każda grupa ma za zadanie dowiedzieć się czym jest „savoir vivre” oraz jakie przesłanie ze sobą niesie. Uczniowie przygotowują scenki np. zachowanie przy stole, przedstawianie się osobie nieznanemu, przedstawianie swojego kolegi/ koleżanki osobom, które go/jej nie znają, zachowanie wobec osób starszych, itp.; 				

- Poznanie zasad poprawnego ubioru oraz jego wpływu na wywieranie pierwszego wrażenia u drugiego człowieka. Przygotowanie przez uczniów pokazu mody o ustalonej wcześniej tematyce np. ubrania na egzamin, ubrania do pracy, ubrania na co dzień do szkoły, ubrania podczas uroczystości, itp. Omówienie każdego zestaw ubioru i wytłumaczenie, dlaczego taki ubiór, kolor i fason został zastosowany w danej stylizacji.
- Cykl spotkań pt. „Spotkanie z praktyką” – omówienie wybranej ścieżki życiowej, zweryfikowanie prawdziwości uczniowskich wyobrażeń z rzeczywistością oraz z wymaganymi na danym stanowisku zdolnościami i predyspozycjami. Zaproszenie do szkoły przedstawicieli wybranych zawodów.
- Prowadzenie działań psychoedukacyjnych, których celem jest możliwość dokonania przez uczniów świadomego wyboru dalszej drogi życiowej: prowadzenie całorocznego doradztwa zawodowego, umożliwiającego odkrycie mocnych i słabych stron uczniów, ich aktualnych predyspozycji zawodowych, aspiracji i możliwości:
- Zajęcia pt. „Jaki jestem?” – zajęcia skupiające się na zdolnościach i predyspozycjach zawodowych uczniów.
- E-lekcja pt. „Doradztwo zawodowe” – interaktywna lekcja uświadamiająca uczniom jak wygląda wejście na rynek pracy. Młodzi ludzie dowiadują się w jaki sposób szukać pracy, jak przygotować niezbędne dokumenty aplikacyjne, na co zwracać uwagę podczas przeglądania ofert pracy oraz przechodzą trening przygotowujący ich do pierwszej rozmowy o pracę.
- Wzmacnianie w uczniach zdolności zarządzania swoim czasem poprzez zajęcia praktyczne zaznajamiające młodych ludzi z efektywnymi technikami planowania czasu – warsztat pt. „Zarządzaj swoim czasem”.
- Zajęcia uczące uczniów samodzielnego, krytycznego myślenia prowadzone na podstawie wyboru kilku zagadnień aktualnych dla współczesnego świata. Uczniowie, pracując w grupach, przygotowują swoje stanowiska na zadany temat oraz zbierają dowody, które mają bronić ich tezę.

<p>1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników szkoły.</p> <p>2. Nawiązywanie i/lub utrzymywanie odpowiednich relacji i zaangażowania rodziców/opiekunów uczniów.</p> <p>3. Prowadzenie ewaluacji.</p>	<p>- szkolenia, kursy, treningi, warsztaty, - książki, materiały szkoleniowe, ulotki, - badania ankietowe.</p>	<p>Dyrekcja Pedagodzy szkolni</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Nauczyciele Wychowawcy</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia umiejętności skierowane do nauczycieli: <ul style="list-style-type: none"> ○ Trening Umiejętności Społecznych – trening TUS uprawniający do samodzielnego prowadzenia treningów swoim podopiecznym w szkole. ○ Trening Kontroli Złości dla dzieci i młodzieży – szkolenie warsztatowe skierowane do nauczycieli, uczące w jaki sposób zapobiegać i jak radzić sobie z wybuchami złości u dzieci i młodzieży szkolnej. • Przełamywanie barier komunikacyjnych z rodzicami/opiekunami uczniów – badanie ankietowane pt. „Współpraca z rodzicami” określające na jakim poziomie znajduje się nawiązywanie relacji na linii rodzice-nauczyciele, co może być powodem zaniedbań oraz określenie działań, które należy podjąć w celu polepszenia i/lub utrzymania odpowiedniego poziomu zaangażowania i współpracy pomiędzy podmiotami. • Pedagogizacja nauczycieli na temat konieczności istnienia adekwatnej samooceny wśród uczniów. Omawiane są skutki za niskiej oraz za wysokiej samooceny oraz proponowane działania w jaki sposób radzić sobie z taką sytuacją. • Szkolenie informacyjne na temat inteligencji emocjonalnej uczniów w perspektywie ich powodzenia w nauce szkolnej. Zapoznają się z technikami, które wpływają na podniesienie poziomu inteligencji emocjonalnej uczniów. • Szkolenie nauczycieli na temat komunikacji werbalnej i niewerbalnej. 				
<p>1. Pedagogizacja rodziców/opiekunów dzieci.</p>	<p>- spotkania z wychowawcą, - pogadanki.</p>	<p>Wychowawcy</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>

<p>2. Spotkania z wychowawcą oraz utrzymywanie stałej i poprawnej relacji na linii nauczyciele-rodzice/opiekunowie dzieci.</p> <p>3. Zaangażowanie rodziców w działalność szkolną.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodzice/opiekunowie uczniów czuwają nad tym, aby ich dzieci wykazywały właściwą postawę charakteryzującą się wysoką kulturą osobistą oraz sumiennie realizowały obowiązek szkolny. • Rodzice/opiekunowie utrzymują regularny kontakt z wychowawcą klasy, wykazują zainteresowanie aktualnym stanem wiedzy swoich dzieci oraz w razie zaistnienia potrzeby sami podejmują kontakt z konkretnym nauczycielem, wychowawcą klasy, pedagogiem szkolnym. • Rodzice/opiekunowie angażują się w działania realizowane przez szkołę tj. akademie i uroczystości szkolne, konkursy, wydarzenia, imprezy klasowe i szkolne, wyjścia, wyjazdy, itp.; • Rodzice/opiekunowie uczniów, których dzieci wykazują specyficzne trudności wychowawcze pozostają w stałym kontakcie z pracownikami szkoły i podejmują się wspólnych działań w celu polepszenia aktualnej postawy dzieci i młodzieży. Zadaniem wychowawców klas jest ułatwienie im tego kontaktu bądź wskazanie alternatywnych form szukania wsparcia. • Rodzice/opiekunowie, których pociechy wykazują problemy edukacyjne i/lub towarzyskie (np. problemy socjalizacyjne z koleżankami i kolegami ze szkoły) pozostają w stałym kontakcie z wychowawcą, psychologiem/pedagogiem szkolnym/pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz pracują nad zmianą i poprawą aktualnego stanu. • Uświadomienie rodzicom/opiekunom dzieci, że istnieje bezpośrednia korelacja pomiędzy wysoką samooceną uczniów a ich osiągnięciami szkolnymi (Baumeister, 2003). • Rozmowy z rodzicami na temat zagrożeń wynikających z posiadania przez dziecko niskiej samooceny. Wskazanie, że zachowania dorosłych wpływają na obniżanie samooceny młodych ludzi np. wysokie wymagania i aspiracje rodziców, ograniczone zaufanie do dziecka, czy mała ilość czasu poświęcana na wspólną aktywność.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia edukacyjne pt. „Jak dużo wiemy o sobie”. Konkurs, w którym biorą udział uczniowie ze swoimi opiekunami/członkami rodziny. Celem zajęć jest stworzenie bliskości członków rodziny i lepsze poznanie się podczas przygotowywania do konkursu. • Spotkanie prowadzone jest przez wykwalifikowanego psychologa/pedagoga, który uświadamia o konsekwencjach istnienia w domu podwójnych standardów – jednych wymagań względem dzieci, innych odmiennych w stosunku do dorosłych. Uświadomienie dorosłym, że najwięcej pozytywnych skutków wychowawczych przynoszą pozytywne wzorce zachowań samych rodziców oraz okazywanie wzajemnego szacunku, troski i zainteresowania. 			
<p>1. Nawiązanie współpracy z organizacjami, instytucjami, osobami fizycznymi nie związanymi bezpośrednio ze szkołą.</p>	<p>- spotkania za specjalistami danej tematyki, - szkolenie.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Dyrekcja szkoły</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie współpracy w zakresie realizacji omawianych działań profilaktycznych z: <ul style="list-style-type: none"> ○ Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, ○ z ośrodkami kulturalnymi w swojej miejscowości, ○ rodzicami/ opiekunami prawnymi uczniów, ○ instytucjami i organizacjami edukacyjnymi, ○ osobami fizycznymi, ○ służbami porządku publicznego. • wykorzystanie wyników badań w ewaluacji pracy szkoły; • uczestnictwo w prowadzonym zewnątrznie treningu interpersonalnym. 				

Część: Budowanie świadomości i przynależności narodowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r., o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 r. poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2014 r. poz. 263);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz.U. 1992 r. nr 36 poz. 155 z późn. zm.);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (Dz.U. 2017 r. poz. 1042);
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 r. poz. 1214);
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016 r. poz. 1817, 1948, z 2017 r. poz. 60, 573).

Wprowadzenie

Budowanie świadomości przynależności narodowej oraz kształtowanie postaw patriotycznych służy nabywaniu identyfikacji z narodem i kulturą, które z kolei przygotowują do życia w danym społeczeństwie. Wychowanie w młodych ludziach odpowiedniej, patriotycznej postawy wymaga czasu i konsekwentnych, ciągłych starań. Z tego powodu działalność dydaktyczno-wychowawcza jest niezbędna w codziennym życiu młodego człowieka a równocześnie jest obowiązkiem spoczywającym na barkach nauczycieli, bez względu na ich wiarę czy preferencje polityczne. O tym, że powinnością pedagogów szkolnych jest przekazywanie i kształtowanie patriotycznych postaw dzieci i młodzieży szkolnej, mówi również **Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59, 949)**: *„Kształcenie i wychowanie, służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”*.

Patriotyzm objawia się w przywiązaniu i okazywaniu szacunku do swojej ojczyzny, ziemi pochodzenia, rodzinnych stron, języka, swoich przodków, znanych obyczajów, kultury narodowej oraz ludzi i wartości, które sobą reprezentują. Patriotyzm przejawia się również w solidarności z własnym narodem i lokalną społecznością. W celu kształtowania prawidłowego i skutecznego wychowania patriotycznego ważne jest, aby pamiętać o jego wielopoziomowości i wszechstronności. Jedynie mając to na uwadze można doprowadzić do harmonijnego rozwoju swojego podopiecznego.

Kształtowanie postawy patriotycznej w młodych ludziach jest obowiązkiem spoczywającym na ich rodzicach i opiekunach prawnych oraz wychowawcach i nauczycielach.

Kształtowanie patriotyzmu jest zadaniem, które należy podjąć już od najmłodszych lat życia dziecka. Młody człowiek z początku nie będzie w stanie pojąć terminów, z którymi się spotka, nie powinno to nas jednak zniechęcać. Z czasem zdolności abstrakcyjnego myślenia dziecka zwiększą się i zacznie ono pojmować coraz bardziej skomplikowane formy przekazu.

Ciągły rozwój zdolności poznawczych dziecka implikuje konieczność pamiętania o tym, aby przekazywana mu wiedza była dostosowana do jego aktualnych zdolności intelektualnych i emocjonalnych. Sposoby, które wybierze nauczyciel, aby uczyć swoich podopiecznych, ograniczone powinny być jedynie jego pomysłowością i zaangażowaniem w pracę. Już w grupie najmłodszych dzieci warto kształtować uczucia, z których po latach zrodzić się powinien prawdziwy patriotyzm. Sposobów na osiągnięcie tego jest bardzo wiele. Problematykę patriotyczną przybliżą młodemu człowiekowi

wizualne symbole i znaki. Prowadząc takie zajęcia należy pamiętać o odpowiedniej postawie samego nauczyciela, o okazywaniu należnego szacunku oraz emocji do symboli narodowych. Już samo takie zachowanie jest wskazówką jak powinien zachowywać się uczeń w kontaktach z prezentowanymi symbolami. W celu utrwalenia takiego sposobu odczuwania warto wykorzystać dziecięcą ciekawość oraz stałą gotowość do poznawania i przeżywania. Zajęcia mogą mieć charakter muzyczny, formę plastyczną czy teatralną. Ważne jest, aby w wykonywaniu angażować jak największą ilość zmysłów. Tylko takie działania mogą przynieść zamierzony efekt.

Prowadzone działania mają na celu przygotowanie młodych ludzi do pomyślnego i płynnego wejście w dorosłe życie. Oznacza to, że szkoła przygotowuje do pełnienia szeregu ról społecznych z jakimi mogą spotkać się uczniowie. Poprzez wszechstronne rozwijanie ich zdolności oraz zapewnienie troski o ich postawę moralną i obywatelską rozumieć należy: kształceniu w uczniach krytycznego myślenia, ukierunkowanego na poszukiwanie prawdy, piękna i dobra w otaczającym świecie. Nauczyciele starają się również pogłębić w swoich podopiecznych ciekawość poznawczą i chęć do ustalania i sięgania po ambitniejsze cele. Szkoła stara się nauczać tych wszystkich zasad zgodnie normami i wartościami istotnymi i krzewionymi w Polsce.

Krzewienie i rozwijanie postawy patriotycznej i poczucia przynależności narodowej jest nieodłącznym zadaniem stawianym przed szkołą. Poniższy Program Wychowawczo-Profilaktyczny kształtuje i utrwała zachowania i postawy o charakterze patriotycznym u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie świadomości i przynależności narodowej” ma na celu:

- kształtowanie świadomości obywatelskiej,
- kształtowanie patriotyzmu lokalnego,
- rozwijanie postaw prospołecznych oraz dbanie o wspólne dobro,
- pielęgnowanie postaw patriotycznych,
- zachęcanie do aktywnego udziału w życiu rodzinnym, społeczności szkolnej, lokalnej i państwowej,
- dbałość o używanie poprawnej polszczyzny,
- wykazywanie szacunku do symboli narodowych i lokalnych tj. hymn kraju, godło, flaga oraz dbanie o krzewienie innych symboli, wartości i tradycji narodowych,
- pielęgnowanie tradycji narodowych,
- uczenie wykazywania właściwej postawy podczas obchodów państwowych i szkolnych,
- poszerzanie wiedzy o historii miasta, regionu, jego kulturze i sztuce itp.

Pamiętajmy, że nikt nie rodzi się patriotą. Przekazywanie treści patriotycznych jest zadaniem i obowiązkiem stawianym przed każdym nauczycielem, bez względu na jego prywatne przekonania polityczne czy wiarę.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnoza preferowanych przez uczniów wartości.	<p>- badanie ewaluacyjne, - omówienie otrzymanych wyników, - opracowanie działań profilaktycznych i wychowawczych, - przeprowadzenie ponownej ewaluacji.</p> <p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie badań ankietowych diagnozujących posiadane wartości i postawy patriotyczne u członków społeczności szkolnej; • Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wspieranie postawy patriotycznej u dzieci i młodzieży szkolnej, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości; • przeprowadzenie ewaluacji po roku od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych. 	Wychowawcy	Na bieżąco	Cała społeczność szkolna

1. Kształtowanie osobowości ucznia.	- godziny wychowawcze, - e-lekcje, - „spotkania w kulturą”.	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie
<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie do rozpoznawania wartości moralnych: <ul style="list-style-type: none"> ○ uczenie uczniów wrażliwości dzięki prowadzeniu zajęć mających związek z kulturą i sztuką. Organizowanie wyjazdów na wydarzenia kulturalne tj. wyjścia do teatru, muzeum, filharmonii, pokazy sztuki itp., ○ analiza inscenizacji na podstawie obejrzonej sztuki w teatrze bądź jej ekranizacji, ○ spotkania z aktorami po zakończeniu sztuki teatralnej. • uwrażliwianie uczniów na poczucie piękna i estetyki – prowadzenie zajęć plastycznych, technicznych, polonistycznych na świeżym powietrzu. Zajęcia plastyczne: próba odtworzenia otaczającego uczniów krajobrazu, nakłanianie uczniów do własnej twórczości, uwalniania swojej ekspresji; • ćwiczenia aktywizujące kształtujące postawy koleżeńskie „Ja – przyjaciel, kolega, koleżanka” oraz „Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”; 				

1. Uświadamianie istoty przynależności do narodu.	- debata, - godzina wychowawcza, - broszury informacyjne, - plakaty, postery.	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie
<p>Sposoby realizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Ja wśród innych” – zajęcia mające na celu uświadomienie swojej przynależności narodowej. Podczas zajęć uczniowie dyskutują nad tym co cenią w swoim narodzie i Polakach. Młodzi ludzie wskazują pozytywne cechy, które wyróżniają nas na tle innych narodów i powodują, że powinniśmy czuć się dumni z faktu bycia Polakami; • „Polska biało-czerwona” – zajęcia poświęcone symbolom narodowym, ich historii, znaczeniu oraz szacunku do nich; • „Poprawna polszczyzna” – podczas spotkania przeprowadzenie debaty na temat stosowania poprawnej polszczyzny oraz używania zapożyczeń z innych języków obcych, praktykowanie słowotwórstwa lub nowych, niepoprawnych konstrukcji gramatycznych; • „Patriotyzm i jego znaczenie dzisiaj” – uczniowie przygotowują plakaty uzasadniające, że patriotyzm ma znaczenie w dzisiejszych czasach. Zadaniem uczniów jest udowodnienie, że jest on niejako siłą spajającą naród; • poznawanie podstaw wartości obywatelskich – każdy z uczniów przygotowuje opis wybranej przez siebie tradycji, wartości narodowej, w wybranej przez siebie formie (prezentacja PowerPoint, plakat, pokaz zdjęć, inscenizacja dźwiękowa, itp.). Wśród wskazywanych cech można uwzględnić: wolność, szacunek, pracowitość, dobre obyczaje, demokracja, przestrzeganie praw człowieka, suwerenność, piękno, prawdomówność, pokój, odpowiedzialność, otwartość, szanowanie czyichś poglądów; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • podczas godziny wychowawczej prowadzenie debat na tematy: <ul style="list-style-type: none"> ○ kim jest współczesny patriota i jak zmienił się obraz postrzegania patriotyzmu na przestrzeni lat; ○ polskie symbole narodowe – aktualne czy przestarzałe, jak powinno się do nich odnosić, ○ Polska naszą Ojczyzną – za co cenimy nasz kraj i Polaków, ○ miejsce Polski w Europie i świecie. 			
<p>1. Budowanie więzi kulturowo- etnicznej.</p> <p>2. Promowanie społeczności lokalnej.</p>	<p>- wykłady, warsztaty, - tworzenie filmików, - sesja plakatowa, - publikacje.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczniowie nagrywają historie starszych mieszkańców miejscowości i przygotowują filmy o miejscowości, regionie. Zajęcia mają na celu poznanie lokalnej społeczności oraz ujawnienie lokalnej narracji i podstaw tożsamości. Dzięki ich opowieściom młodzi ludzie dowiedzą się, kto dawniej zamieszkiwał ten teren Polski i co doprowadziło do obecnego stanu rzeczy; • obchodzenie w szkole uroczystości tj.: <ul style="list-style-type: none"> ○ wieczór andrzejkowy, ○ bal maskowy, ○ Święto Konstytucji 3 Maja, ○ Święto Niepodległości, ○ Dzień Patrona Szkoły, ○ Dzień Edukacji Narodowej, 				

- Wigilia klasowa,
- Mikołajki,
- obchodzenie rocznicy śmierci Jana Pawła II,
- inne uroczystości upamiętniające ludzi będących wzorami do naśladowania
Obchodzenie uroczystości pozwoli uczniom poznać genezę powstania święta, historię wydarzeń i/lub zapoznać się z osobami, które stanowią wzór do naśladowania;
- „tydzień z historią” – uczniowie pracując w grupach przygotowują plakaty na temat dawnych obrzędów i zwyczajów ludowych tj. Święto Marzanny, Zielone Świątki, Śmigus-dyngus, Kolęda, Pastorałka, Noc Kupały, Dożynki, Pisanki, Katarzynki, Dziady, Zaduszki, itp.
- zachęcanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w konkursach lokalnych, wojewódzkich i krajowych z tematów związanych z poprawną polszczyzną oraz historią naszego kraju, konkursach krasomówczych i recytatorskich;
- emisja polskich filmów historycznych np.:
  - „Popiełuszko. Wolność jest w nas” w reżyserii Rafała Wierzyńskiego, 2007 rok,
  - „Akcja pod Arsenalem” w reżyserii Jana Łomnickiego z 1977,
  - „Virtuti” w reżyserii Jacka Butrymowicza z 1989, uczniowie dokonują analizy odnosząc się do ówczesnych stosunków politycznych, obyczajowych i ekonomicznych.
  - „Tajemnica Westerplatte” w reżyserii Pawła Chochlewy z 2013, uczniowie dokonują analizy konfliktu postaw pomiędzy majorem Sucharskim a jego podwładnym kapitanem Dąbrowskim.
- podczas zajęć muzycznych uczniowie zapoznają się z pieśniami patriotycznymi, które później prezentowane są podczas akademii;
- konkurs związany z wiedzą na temat tradycji ludowych / tradycji Polskich;

	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie uczniów z literaturą odpowiednią dla ich stopnia rozwoju emocjonalnego i intelektualnego. Nauczanie świadomego i refleksyjnego odbioru czytanego tekstu oraz podejścia do niego w krytyczny sposób. Młodzi ludzie poznają specyfikę poszczególnych okresów i nurtów literackich, zauważają zmieniające się dominujące wartości człowieka na przestrzeni wieków – nauczyciele organizują pogadanki mające na celu uaktywnić w uczniach logiczne myślenie oraz nauczyć prowadzenia dyskusji na temat literatury; • poznanie charakteru i znaczenia działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK). Nauczyciele zachęcają uczniów do założenia książeczek PTTK oraz czynnego podróżowania po polskich szlakach turystycznych; • uczniowie zapoznają się z historią swojej rodziny: <ul style="list-style-type: none"> ○ wywiady z dalszymi członkami rodziny, ○ przygotowanie drzewa genealogicznego. • wyjazdy klasowe na coroczną Akademię Filmową; • rozwijanie wiedzy oraz kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur – uczniowie przygotowują prezentacje na temat przedstawionej przez siebie kultury. Forma pracy nie jest istotna, ważna jest inwencja uczniów i ciekawe spojrzenie na temat. 			
1. Poznawanie historii lokalnej społeczności.	<ul style="list-style-type: none"> - sporządzenie mapy topograficznej, - wycieczki po muzeach, - wycieczki do miejsc związanych z legendami lokalnymi lub miejskimi, - spotkania z mieszkańcami DPS (wywiady, wspólna aktywność, itp.). 	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promowanie przez nauczycieli aktywnego uczestnictwa uczniów w życiu szkoły oraz społeczności lokalnej, przygotowujących do życia w niej; • angażowanie młodych ludzi w pracę samorządu szkolnego i/lub inne formy aktywności działających na terenie szkoły tj. gazetka szkolna, koła zainteresowań; • zajęcia organizowane w lokalnym domu pomocy społecznej (DPS): • zapoznavanie uczniów z dorobkiem kulturowym regionu i jego wpływom na kraj – uczniowie organizują zajęcia historyczne, polonistyczne pt. „szlakiem sławnej osoby”, która kiedyś mieszkała w ich miejscowości, czy istotnych dziejów historii, które odgrywały się na tej ziemi; • uczniowie odwiedzają miejsca związane z lokalnymi mitami oraz zapoznają się z miejscowymi legendami; • uczniowie poznają legendy i badają, kiedy i w jaki sposób powstały; • projekt „na szlaku muzeów” – młodzież odwiedza muzea związane z ich planem zajęć. Prowadzenie zajęć w sposób aktywny ułatwi im zdobywanie oraz zapamiętanie zdobytej wcześniej wiedzy; • uczniowie przygotowują mapę topograficzną swojej miejscowości i zaznaczają na niej zabytki historyczne. Do pracy dołączają materiał ilustracyjny oraz informacyjny o obiekcie; • angażowanie uczniów w prace samorządowe; • praca w grupach roboczych działających na terenie szkoły tj. gazetka szkolna, koła zainteresowań.
--	--

1. Nawiązanie stałej współpracy z rodzicami/ opiekunami uczniów.	- szkolenia, - broszury informacyjne, - spotkania z rodzicami / opiekunami uczniów, - nawiązanie współpracy z instytucjami, organizacjami zewnętrznymi.	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów Wychowawcy Nauczyciele
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie ścisłej współpracy z lokalnymi ośrodkami kultury; • szkolenia zewnętrzne dla nauczycieli na temat stosowania podczas swoich zajęć technik aktywizujących pracę uczniów; • informowanie opiekunów o najlepszych sposobach przekazywania uczniom wiedzy na temat swojej kultury, historii oraz metodach na pielęgnowanie wyznawanych przez nich wartości. 				

<p>1. Angażowanie rodziców / opiekunów dzieci i młodzieży szkolnej w pracę na rzecz szkoły.</p> <p>2. Pedagogizacja dorosłych na temat konieczności kształtowania prawidłowych postaw w młodych ludziach.</p>	<p>- kontakt z nauczycielami, wychowawcami klas,</p> <p>- spotkania z psychologiem / pedagogiem szkolnym.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <p>Opiekunowie dzieci włączają się do twórczych, innowacyjnych i aktywizujących działań, mających na celu rozwój postaw patriotycznych związanych z tożsamością kultury narodowej oraz rozbudzaniem poczucia dumy i szacunku do swojego kraju pochodzenia, jego dorobku kulturowego oraz historii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachęcenie rodziców / opiekunów uczniów do czynnego udziału w życiu szkoły, uczestnictwie w uroczystościach patriotycznych i szkolnych oraz wyjściach kulturalnych; • psycholog / pedagog / specjalista w temacie prowadzi z rodzicami / opiekunami uczniów dyskusje na temat prawidłowych relacji i postaw; • szkoła zachęca dorosłych do udziału w organizowanych przez szkołę uroczystościach / akademiach szkolnych (o charakterze patriotycznym czy świątecznym); • pedagog szkolny edukuje dorosłych w temacie wagi uczestnictwa w wydarzeniach krajowych i patriotycznych oraz pielęgnowania tradycji i dobrych obyczajów podczas świąt (np. rozwijanie wiedzy historycznej i kulturowej uczniów, wzmacnianie więzi rodzinnej oraz budowanie przynależności narodowej i lokalnej młodych ludzi). 				

Część: Profilaktyka zachowań suicydalnych i autoagresywnych

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
5. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 r. poz. 1916);
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487);
8. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 r. nr 6 poz. 69);
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390);
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 r. nr 209 poz. 1245);
12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomaganie w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz.U. 2015 r. poz. 972

Wprowadzenie

Badania Multisite Intervention Study on Suicidal Behaviours 2002) dowodzą, że samobójstwa są trzecią, po wypadkach i nowotworach, przyczyną zgonów u młodych ludzi. Dane WHO wskazują, że liczba skutecznych samobójstw popełnianych przez osoby młode ma tendencje wzrostową.

Wiele prowadzonych badań stara się wskazać czynniki, które mogłyby przyczyniać się do wzrostu prawdopodobieństwa dopuszczenia się samobójstwa, np.: płeć, pochodzenie społeczne, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania, stan cywilny, pora roku, klimat, dzień tygodnia czy cykl dobowy. Według A. Kępińskiego (1977) potencjalnym samobójcą może być niemal każdy. Okazuje się bowiem, iż samobójcy to w 95% ludzie normalni, może jedynie bardziej wrażliwi, słabsi od reszty społeczeństwa. Dzieje się tak, gdyż człowiek jako istota autorefleksyjna zadaje sobie pytania na temat celu i znaczenia własnej egzystencji.

W związku z istniejącym problemem i pojawieniu się tendencji wzrostowych zjawiska, w 1999 roku Światowa Organizacja Zdrowia zainicjowała globalny program SUPRE (Suicide Prevention), którego celem jest zapobieganie samobójstwom.

Samobójstwa, czyli inaczej zamachy samobójcze dzielą się na dwie grupy:

- **samobójstwa dokonane**, których rezultatem jest odebranie sobie życia,
- **samobójstwa niedokonane** (inaczej **usiłowane**), które nie zakończyły się odebraniem życia przez daną osobę, bądź wystąpiły inne okoliczności na skutek, których osoba została odratowana. Do tej grupy zalicza się tzn. **próby samobójcze**.

Przyczyn myśli i zachowań o charakterze samobójczym należy upatrywać w czterech źródłach:

1. **samobójstwa stanowiące ucieczkę** – osoba nie radzi sobie ze swoją obecną sytuacją życiową, uważa swój przypadek za beznadziejny, bez przyszłości, nie potrafi tolerować aktualnej sytuacji życiowej. Dominującymi uczuciami samobójców są poczucie winy, strachu, lęku i wstydu;
2. **samobójstwa agresywne**, których celem jest wywołanie u drugiej osoby poczucia żalu, wyrzutów sumienia, skruchy. Najczęściej są spowodowane chęcią zemsty na drugiej osobie;
3. **samobójstwa polegające na poświęceniu siebie wyższej idei**, wyznawanych zasad, przekonań tj. kodeks honorowy, zasady poszczególnych grup społecznych, pobudki religijne;

4. **samobójstwa o charakterze przypadkowym** – dotyczą jedynie zachowań, które pojawiają się w sytuacji uczestnictwa w jakimś zachowaniu, akcie, grze, w których ryzyko utraty życia jest oznaką odwagi.

Wśród najczęściej spotykanych **czynników ryzyka** należy wyróżnić:

- wcześniejsze próby samobójcze – 4/5 osób, które popełniły samobójstwo, dokonało przynajmniej jednej takiej próby wcześniej;
- izolacja od ludzi, poczucie osamotnienia, bezradności, beznadziejności;
- zmiana osobowości, okazywanie drażliwości, pesymizmu, przygnębienia lub apatii;
- wyrządzanie sobie krzywdy np. samookaleczanie się, głodzenie, zadawanie bólu;
- większości aktów samobójczych nie jest czynem odosobnionym, ale towarzyszą im zachowania charakterystyczne dla zachowań depresyjnych. Z tego powodu istnieje duże prawdopodobieństwo, że prawidłowa profilaktyka oraz działania zaradcze są w stanie zmniejszyć ilość aktów samobójczych;
- stres występujący w rodzinie, rodzina dysfunkcyjna (np. zachowania antyspołeczne w rodzinie – kradzieże, pobicie, prostytutka, dewastacja mienia);
- przypadki prób samobójczych w rodzinie;
- niesprzyjające otoczenie, włączając w to posiadanie i przetrzymywanie broni palnej w domu;
- sytuacje kryzysowe np. prześladowanie, nękanie, molestowanie, poważne problemy z utrzymywaniem dyscypliny, śmierć ukochanej osoby, fizyczne bądź seksualne nadużycia, zakończenie relacji miłosnej bądź przyjacielskiej, przemoc w rodzinie;
- problem z alkoholem i/lub z środkami psychoaktywnymi;
- poważny stan zdrowia, przeżywanie cierpienia fizycznego (np. AIDS, choroby nowotworowe, choroby psychiatryczne, choroby neurologiczne, inne choroby przewlekłe, choroby o podłożu genetycznych i/lub neurochemicznym);
- zaburzenia psychiczne w rodzinie;
- rozwód, separacja rodziców;
- problemy komunikacyjne w rodzinie, brak czasu opiekunów, który wpływa na brak zainteresowania lub trudności w zauważeniu problemów emocjonalnych dziecka
- rodzina adopcyjna, zastępcza;
- nieadekwatny lub nadmierny autorytet rodziców / opiekunów;
- częste przeprowadzki do innego miejsca zamieszkania, brak wsparcia rówieśniczego;
- listy samobójcze (pożegnalne).

Podstawowym symptomem depresji są zmiany nastroju tj. smutek, znudzenie, rozdrażnienie, niepokój, spadek zainteresowania bądź brak czerpania przyjemności z rzeczy, które wcześniej to wywoływały. Zmiany następują również w ilości spożywanych pokarmów oraz długości spania – różnice są kwestią indywidualną, obserwuje się zarówno wydłużenie jak i skrócenia ilości snu, czy spadek lub wzrost spożywanych pokarmów. W szkole uczniowie z depresją również zachowują się odmiennie od reszty klasy, siadają z tyłu sali lekcyjnej, są zmęczeni, zamknięci w sobie, łatwo tracą koncentrację, porzucają swoje codzienne aktywności, spędzają mniej czasu z przyjaciółmi. Nastolatki z depresją mają niższą samoocenę, ostatecznie mogą mówić o śmierci bądź wprost mówić, że chcieliby nie żyć.

Badania pokazują również, że większość prób samobójczych młodzieży poprzedzona była wspomnianymi już **znakami ostrzegawczymi** tj.:

- wygłaszanie gróźb bezpośrednio skierowanych do samego siebie np. używanie określeń „idę się zabić”, „muszę ze sobą skończyć”, „mam nadzieję, że zasnę i już nigdy się nie obudzę”;
- noty samobójcze bądź plany (te papierowe oraz online);
- robienie ostatecznych przygotowań np. żegnanie się ze znajomymi, rozdawanie swoich rzeczy;
- zainteresowanie tematem śmierci;
- zmiany zachowania, aparycji, myśli i/lub uczuć;
- zmniejszenie wysiłku, skargi na przewlekłe problemy zdrowotne np. bóle głowy, bóle brzucha, zmęczenie;
- zmiana zachowania ucznia w klasie / zmiany zachowania klasy w stosunku do ucznia / konflikty z rówieśnikami;
- incydenty prowadzące do interwencji policji i/lub stosowanie przemocy wobec innych uczniów;
- nieusprawiedliwione absencje w szkole;
- obniżenie ocen, obniżenie zaangażowania lub nieangażowanie się w sprawy szkoły i swoich kolegów i koleżanek;
- podejmowania zachowań ryzykownych – stosowanie używek, akty seksualne, ucieczki z domu, itp.;
- zaniedbanie wyglądu zewnętrznego.

Poza czynnikami ryzyka istnieją również **czynniki ochronne**, które mogą wpłynąć na zmniejszenie szans / ograniczenie pojawienia się sytuacji ryzykownych. Wszystkie czynniki związane są z:

- rodzinnym oraz rówieśniczym wsparciem,
- szkolną oraz społeczną aktywnością,

- ćwiczeniem umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów medycznych oraz psychologicznych.

Dzieci i młodzież spędzają znaczną część swojego czasu w szkole. Nauczyciele i inni, którzy wchodzi z nimi w codzienną interakcję, mają największą możliwość zauważyć symptomy ryzyka pojawienia się próby samobójczej oraz podjąć odpowiednie działania prewencyjne. Nauczyciele powinni posiadać przede wszystkim zdolność do rozwijania pozytywnych zdolności uczniów, pewności siebie oraz pomagać wrażliwym, nieradzącym sobie uczniom w uzyskaniu odpowiedniej pomocy. Ważne jest zmniejszanie ryzyka wystąpienia samobójstwa oraz baczne obserwowanie tych, którzy w pośredni lub bezpośredni sposób zostali dotknięci taką sytuacją.

Czas jaki nauczyciele przebywają z młodymi ludźmi ma bardzo duże znaczenie, gdyż mogą oni silnie oddziaływać na uczniów podejmując się odpowiednich działań o charakterze profilaktycznym. Aby zapobiegać zdarzeniom autodestruktywnym, nauczyciele powinni bacznie obserwować uczniów, którzy znajdują się w grupie ryzyka, a także prowadzić program cyklicznych badań, które będą w stanie wychwycić możliwe myśli samobójcze oraz niepokojące stany u uczniów. Tego typu badania przesiewowe ukierunkowane na jeden temat mogą być bardzo efektywne. Dzięki takiemu narzędziu nauczyciele są w stanie zminimalizować zagrożenie spowodowane tym zjawiskiem podejmując się pełnienia roli obserwatora.

Kroki jakie powinni podejmować nauczyciele w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa pojawienia się bądź uaktywnienia się czynników ryzyka należą do bardzo trudnych. Prezentowany Program Wychowawczo-Profilaktyczny wskazuje działania o charakterze edukacyjnym, informacyjnym i prewencyjnym. Celem programu jest uświadomienie dzieci i młodzieży szkolnej tematu zachowań suicydalnych i zachowań autoagresywnych. Uczniowie nabywają wiedzę, która pozwoli im na efektywne przeciwdziałanie występowaniu takich zachowań oraz wyposaży ich w wiedzę i umiejętności poprawnego reagowania w sytuacji, gdy staną się ofiarą bądź świadkiem takiego zdarzenia.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Profilaktyka zachowań suicydalnych i autoagresywnych” ma na celu ochronę zdrowia i życia młodych ludzi. Prezentowane w nim działania wpływają na wzrost poziomu świadomości całej społeczności szkolnej tj. uczniów, rodziców, opiekunów, wychowawców, nauczycieli oraz dyrekcji szkoły. W celu osiągnięcia zamierzonego efektu konieczne jest jednak nawiązanie współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami istniejącymi w szkole.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Natychmiastowe reagowanie w sytuacjach kryzysowych tj. samobójstwo albo próba samobójcza.	- indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem – pomoc psychologiczna, - zbieranie informacji o stanie zdrowia psychicznego uczniów i nauczycieli, - pogadanki.	Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści	Na bieżąco	Wszyscy członkowie społeczności szkolnej
2. Przestrzeganie procedur na wypadek samobójstwa i próby samobójczej.	Sposoby realizacji: <ul style="list-style-type: none"> • pomoc psychologiczna – pogadanki grupowe z psychologiem, które pozwolą zbadać nastroje członków społeczności szkolnej oraz ułatwią pozbycie się trudnych emocji, napięć. W razie pojawienia się osoby, której stan emocjonalny jest niepokojący, należy wskazać jej listę miejsc (ośrodków, poradni, psychologów i psychiatrów), którzy zapewnią jej dodatkową opiekę psychologiczną w formie terapii; 			
3. Prowadzenie rejestru stanu zdrowia psychicznego uczniów i nauczycieli.				
4. Praca nad modyfikacją zachowań niewłaściwych uczniów.				

<p>5. Nabywanie przez uczniów nowych umiejętności społecznych.</p> <p>6. Wyposażenie uczniów, rodziców i nauczycieli w wiedzę z zakresu właściwego zarządzania stresem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przypomnienie procedur na wypadek usiłowania i dokonania samobójstwa na terenie szkoły / poza nią; • rodzice / opiekunowie uczniów przekazują informacje dotyczące stanu zdrowia, zażywanych lekach, stosowanej diecie oraz poziomu psychofizycznego dziecka; • przekazanie rodzicom, nauczycielom i uczniom informacji na temat stresu psychologicznego, reakcji stresowej oraz sposobów doraźnego radzenia sobie z takim stanem. 			
<p>1. Praca nad modyfikacją zachowań niewłaściwych uczniów.</p> <p>2. Nabywanie przez uczniów nowych umiejętności społecznych.</p> <p>3. Wyposażenie uczniów, rodziców i nauczycieli w wiedzę z zakresu właściwego zarządzania stresem.</p>	<p>- trening umiejętności, warsztaty zmiany zachowań,</p> <p>- badania ewaluacyjne,</p> <p>- współpraca z rodzicami/ opiekunami uczniów,</p> <p>- e-lekcja,</p> <p>- dramy.</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie przy wsparciu rodziców, opiekunów</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dążenie do likwidacji niewłaściwych zachowań uczniów np.: <ul style="list-style-type: none"> ○ trening bezpośredniej komunikacji pomiędzy uczniami, ○ nauka asertywnego sposobu komunikowania się z rówieśnikami; ○ rozwijanie umiejętności rozwiązywania; ○ nauka radzenia sobie w sytuacjach trudnych, ○ zwracanie uwagi rodzinie bądź prawnym opiekunom na pojawiający się problem, ○ zapewnienie pomocy psychologicznej uczniom odtrąconym przez rówieśników; 				

	<ul style="list-style-type: none"> ○ pomoc w określeniu mocnych stron ucznia oraz praca nad wzmocnieniem jego wiary we własne możliwości. <p>Aby zrealizować powyższe założenia konieczne jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwracanie uwagi rodzinie / prawnym opiekunom na pojawiający się problem oraz zmiany postawy uczniów z klasy – przeprowadzenie rozmowy na temat ucznia (bez jego udziału); • przeprowadzenie badania dotyczącego posiadanych przez młodych ludzi wartości; • odgrywanie improwizowanych scenek w celu wskazania postaw właściwych i tych nieakceptowalnych wzbudzających jedynie poczucie zagrożenia i odrzucenia; • ukierunkowanie aktywności ucznia przejawiającego agresję (powierzenie mu różnych dodatkowych prac, zadań wymagających dużego zaangażowania i wysiłku); • praca nad wzmocnieniem odporności uczniów poprzez uczenie ich poszczególnych umiejętności społecznych i psychologicznych np. radzenie sobie z emocjami i stresem, wzmocnianie umiejętności szukania i prośenia o pomoc oraz rozwiązywania problemów; • rozwijanie umiejętności redukcji stresu doraźnego i długofalowego; • zajęcia na temat radzenia sobie w sytuacjach stresujących, wykorzystywania sytuacji stresowych na własną korzyść oraz nauka technik.
--	--

1. Uświadamianie uczniów czym są zachowania suicydalne oraz zachowania autoagresywne.	- godziny wychowawcze, - prace projektowe, - spotkania ze specjalistami,	Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Uczniowie
---	--	--	------------	-----------

<p>2. Badania ankietowe.</p> <p>3. Informowanie uczniów czym jest depresja, jak rozpoznać stan depresyjny oraz jak poradzić sobie będąc w takiej sytuacji bądź jak pomóc osobie, która pozostaje w depresji.</p> <p>4. Promowanie zachowań właściwym. Nauczanie nowych, przydatnych rozwojowo umiejętności.</p> <p>5. Wzmacnianie uczniowskiej więzi ze szkołą.</p>	<p>- filmy edukacyjne, - pogadanki, - studium przypadku, - zajęcia fizyczne, - spotkania ze specjalistami.</p>	Specjaliści		
<p>Sposoby realizacji:</p> <p>Tematy godzin wychowawczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia uświadamiające uczniów czym są zachowania suicydalne, w jaki sposób zapobiegać takim sytuacjom, co może do nich doprowadzić, jakie są symptomy, gdzie szukać pomocy, itp.; • informowanie uczniów, dlaczego zachowania autoagresywne nie są efektywnym sposobem na pozbycie się swoich problemów i zmartwień. Uczniowie zapoznani zostają z alternatywnymi sposobami radzenia sobie z sytuacjami trudnymi np. poprzez poznanie technik relaksacyjnych. <p>Inne inicjatywy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • miesiąc w szkole pod hasłem „szanuję życie”; • spotkanie z pracownikiem ośrodka zajmującego się przeciwdziałaniem sytuacjom kryzysowym, poradni psychologicznej lub jakiegokolwiek innego miejsca, gdzie mogą otrzymać pomoc; • pogadanka na temat specyfiki telefonów zaufania i osób tam pracujących; • prowadzenie stałej diagnostyki sytuacji problemowej w szkole tj. profilaktyka antynarkotykowa, profilaktyka przeciw przemocy wśród młodzieży szkolnej, cyberprzemoc, itp.; • anonimowa skrzynka listowa dla uczniów – uczniowie mogą zgłaszać swoje prośby oraz informować o zaistniałych problemach w szkole oraz w domu; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie pomocy psychologicznej oraz stałe przypominanie uczniom, gdzie powinni się zgłaszać w sytuacji, gdy czują potrzebę zwierzenia się komuś ze swoich zmartwień, które spowodowane są ich przeżyciami bądź zachowaniem innych osób; • spotkanie z psychologiem, który wyjaśnia czym jest depresja, jakie są jej objawy i stadia, jakie sytuacje życiowe mogą do niej doprowadzić oraz wskazuje, gdzie należy szukać pomocy; • trening „radzenia sobie ze smutkiem”; • promowanie zajęć pozalekcyjnych, fakultatywnych dla uczniów – zachęcanie uczniów do wzmożonej aktywności fizycznej i intelektualnej; • pomoc uczniom w odnajdywaniu ich pasji i zainteresowań – jednodniowa akcja pt. „Mam pasję”; • motywowanie do nauki – cykliczny projekt spotkań pt. „Mój bohater” podczas, których uczniowie spotykają się z ludźmi reprezentującymi różne zawody. Opowiadają oni o swojej pracy, jej dobrych i złych aspektach oraz o tym co trzeba zrobić, wiedzieć, jakie wykształcenie zdobyć, aby podążyć ich śladami; • wzmacnianie uczniowskiej więzi ze szkołą poprzez nagradzanie uczniów za angażowanie się w działalność na rzecz szkoły, np. udział w przedstawieniach, akcjach promocyjnych, udzielanie się podczas zajęć fakultatywnych. 			
<p>1. Pedagogizacja nauczycieli na temat zachowań suicydalnych i zachowań autoagresywnych wśród młodych ludzi.</p>	<p>- szkolenia zewnętrzne, - spotkania ze specjalistami, - spotkania praktyczne prowadzone w aktywizujący sposób.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>

<p>2. Analiza środowiska rodzinnego uczniów.</p> <p>3. Analiza środowiska szkolnego.</p> <p>4. Znajomość/ przypomnienie obowiązujących w szkole zasad bezpieczeństwa.</p> <p>5. Zaznajomienie się z tematem depresji i wypalenia zawodowego.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkolenie „Czynniki ryzyka i czynniki chroniące”; • szkolenie na temat genezy przemocy, autoprzemocy oraz związku pomiędzy samouszkodzeniami a próbami samobójczymi oraz sposobami zachowań w przypadku zaobserwowania symptomów świadczących o zachowaniach autodestruktywnych uczniów; • analiza środowisk rodzinnych uczniów; • analiza środowiska szkolnego pod kątem poczucia osamotnienia i izolacji od rówieśników oraz poczucie bezsilności i dyskryminacji uczniów; • zajęcia integracyjne, gry i zabawy psychologiczne, zajęcia z zakresu komunikacji interpersonalnej oraz podjęcia pracy psychologicznej z uczniem zagrożonym (np. podniesienie poczucia własnej wartości, treningi samodzielnego radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, trening umiejętności społecznych); • stałe nadzorowanie zdrowia i poczynąń zagrożonego ucznia oraz zapewnienie mu wsparcia u zaufanych osób i/lub rodziców, opiekunów młodych ludzi; • baczna obserwacja uczniów, którzy narażeni są na większą ilość stresorów niż normalnie tj. utrata kogoś bliskiego, odrzucenie bądź nadużycia seksualne, samobójstwa w rodzinie czy rówieśnicze, rozpad rodziny, patologie w rodzinie, itp.; • szkolenie nauczycieli i innych pracowników szkoły z zakresu zasad bezpieczeństwa, panujących na terenie szkoły, obowiązujących regulaminów oraz zasad. Rozwijanie umiejętności wychowawczych – tj. umiejętność aktywnego słuchania, dynamiczne rozwiązywanie zachowań konfliktowych i trudnych. Szkolenie o potrzebach rozwojowych uczniów, indywidualnych typach osobowościowych oraz predyspozycjach;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> informowanie nauczycieli na temat problemu depresji i wypalenia zawodowego oraz wiążącymi się z tym zmianami stanu psychicznego. Informowanie jakie symptomy występują przy odczuwaniu wypalenia zawodowego – szkolenie prowadzone przez wykwalifikowanego w temacie psychologa; szkolenie nauczycieli oraz innych pracowników szkoły w zakresie potrzeb rozwojowych dzieci, bezpieczeństwa oraz umiejętności wychowawczych.
--	---

1. Pedagogizacja rodziców/ opiekunów dzieci.	- materiały informacyjne, - pogadanki, - spotkania ze specjalistami, - spotkania praktyczne prowadzone w aktywizujący sposób.	Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści	Podczas zebrań, konsultacji Na bieżąco	Rodzice i opiekunowie młodych osób
<p>Sposoby realizacji:</p> <p>Rodzice i opiekunowie dzieci w wieku szkolnym odgrywają najważniejszą rolę w podejmowaniu działań profilaktycznych.</p> <p>Z tego powodu konieczne jest informowanie ich oraz stała i aktywna współpraca.</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> szkoła przygotowuje materiały informacyjne na temat zachowań suicydalnych, ich genezy, symptomów, które mogą wskazywać na zbliżające się zagrożenie bądź wskazują osoby z grupy ryzyka; nauczyciele informują opiekunów, gdzie mogą uzyskać wsparcie w przypadku przeżywania trudności rodzinnych, stanów depresyjnych, problemów z uczniem; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • trening praktyczny nawiązywania zdrowej i rozwojowej komunikacji z młodym człowiekiem – zajęcia prowadzone przez specjalistów; 			
<p>1. Utrzymywanie ciągłych i poprawnych relacji pomiędzy nauczycielami, a rodzicami/ opiekunami uczniów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - badanie ewaluacyjne, - spotkania ze specjalistami, - dramy, - informacyjne. 	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Nauczyciele, wychowawcy, rodzice i opiekunowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dbanie o tworzenie oraz utrzymywanie poprawnych i ciągłych relacji na linii nauczyciele-opiekunowie; • informowanie rodziców i opiekunów, gdzie należy szukać pomocy - ośrodek profilaktyczny, ośrodek interwencji kryzysowej, przychodnia uzależnień, poradnia lekarzy rodzinnych, poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, poradnia psychologiczno-pedagogiczna; • organizowanie spotkań grupowych oraz indywidualnych, podczas których psycholog / przygotowany w temacie pedagog / zaproszony specjalista opowie: <ul style="list-style-type: none"> ○ w jaki sposób prowadzić rozmowę z osobą w wieku dorastania, ○ o nabywaniu umiejętności aktywnego słuchania oraz zdolności do odbierania odczuć dziecka, ○ o zdolności zachęcania dziecka do rozmowy, wzbudzanie zaufania, ○ o ćwiczeniu zdolności do wczuwania się w przeżywaną sytuację i emocje młodego człowieka. 				

Część: Wychowanie do wartości

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155);
5. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167);
6. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. 2014 poz. 395 z późn. zm.).

Wprowadzenie

Proces rozwoju wartości u człowieka zaczyna się już od najmłodszych lat i ma istotny wpływ na otoczenie, w którym żyje, a w konsekwencji na społeczeństwo. Oznacza to, że dziecko od samego początku ma wpływ na swoje otoczenie, ale również samo jest na nie podatne. System wartości człowieka budowany jest przez rodziców, rodzinę, nauczycieli, kolegów i koleżanki oraz bliższe i dalsze środowisko.

W wychowaniu młodego człowieka niezwykle ważne jest, aby opiekunowie zdawali sobie sprawę z wagi atmosfery, jaka panuje w domu i szkole. Przekazywanie wartości powinno odbywać się w klimacie porozumienia i dialogu, zarówno w środowisku domowym jak i szkolnym. Ważne jest nawiązanie odpowiedniej współpracy, dialogu na linii rodzice/ opiekunowie prawni dzieci a nauczyciele i wychowawcy szkolni. To co mówią wszyscy wychowawcy musi być spójne oraz ich zachowania także musi odzwierciedlać nauczane przez nich zasady postępowania i wartości.

Przekazywanie dziecku wartości przez szkołę:

- zaspokajanie potrzeb emocjonalnych dzieci i budowanie więzi z nimi

Jeśli tylko nauczyciel okazuje uczniom zainteresowanie i szacunek, a nie tylko wymagania, uczniowie są w stanie wiele zaakceptować i zrobić. Stosowanie jedynie wymagań oraz nauczanie w systemie „kar i nagród” nie jest przez uczniów akceptowane i budzi sprzeciw. Dzieci czują się zadowolone i doceniona sytuacja jest zupełnie inna – gdy dziecko czuje, że nie tylko wyniki szkolne, ale także ono samo jest dla niego ważne, podejmuje większe starania i wysiłki, aby zrealizować oczekiwania dorosłych.

- modelowanie postaw uczniów

Dzieci uczą się najwięcej przez obserwację oraz późniejsze naśladowanie zachowań osób dorosłych. W efekcie młody człowiek uczy się odczytywać zamiar, przewidywać dalsze postępowanie i komunikować własne emocje i interpretować emocje innych ludzi. Opiekunowie powinni zachować zgodność z tym co mówią, co robią, a tym co jest pokazane i przekazywane uczniom.

Dorośli czasami nie przejawiają spójnego zachowania, ponieważ starają się być nieomylni w oczach dziecka. Nie jest to konieczne, gdyż młody człowiek nie potrzebuje nieomylnego dorosłego. Lepiej jest pokazać dziecku w jaki sposób postępujemy, gdy się pomylimy, gdy poniesiemy porażkę.

- zachęcanie uczniów do ciągłego działania

Wytrwałość jest jednym z czynników, który decyduje o osiągnięciach ucznia w nauce. Tę cechę można nabyć jedynie przez praktykę, popełnianie błędów i wyciąganie wniosków ze swoich czynów. Warto zachęcać swoich podopiecznych do ciągłego działania, podejmowania prób i niezniechęcania się przy natrafieniu na trudności czy przy doznawaniu porażki. W takich sytuacjach należy porozmawiać z dzieckiem, przeanalizować sytuację, poznać jego emocje, zdanie na dany temat i zamiary. Zadaniem dorosłych jest mobilizowanie do dalszego działania, zachęcanie do podejmowania kolejnych prób oraz wspieranie w trudnych sytuacjach.

- stosowanie metod aktywizujących

Młodzi ludzie najlepiej uczą się na własnych doświadczeniach i popełnianych błędach. Wolą sami odkrywać co jest dla nich ważne i dobre, poznać swoje uczucia, potrzeby, preferencje. Rola opiekunów skupia się na prowokowaniu ich do myślenia, pomocy w nazywaniu nowych rzeczy, zachęcaniu do samodzielnego działania. Ważne jest, aby rodzice i nauczycieli regularnie przekazywali informacje co sądzą o ich zachowaniu. Pamiętajmy jednak, że taki feedback powinien zawierać zarówno pozytywne jak i negatywne informacje, nie wolno skupić się jedynie na tych drugich. Takie zachowanie może doprowadzić do braku zaufania dziecka do dorosłego w przyszłości. Dobrze jest wspólnie przeanalizować z młodym człowiekiem sytuację trudną, problemową, zadawać pytania i zmuszać do zastanawiania nad własnym zachowaniem. Dzięki temu będzie mogło przeanalizować różne formy zachowanie. Konieczne jest pamiętać, aby nie narzucać młodemu człowiekowi swojego zdania. Można natomiast prowadzić, moderować dyskusję oraz pozwolić młodemu człowiekowi samodzielnie dojść do konstruktywnych wniosków.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie postaw oraz wartości stanowi źródło inspiracji oraz dyrektyw dla dyrekcji szkoły oraz kadry pedagogicznej.

Według Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59): *„Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”.*

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Wychowanie do wartości” ma na celu wychowanie dzieci i młodzieży szkolnej w duchu systemu wartości pielęgnowanego przez wiele wcześniejszych pokoleń Polek i Polaków. Krzewienie wyznawanego w danym społeczeństwie systemu wartości jest fundamentem procesu wychowania. Rodzice, nauczyciele i wychowawcy stanowią dla nich wzór do naśladowania z tego powodu ich zadaniem jest ukazywanie tego co wartościowe, przybliżanie i tłumaczenie czym są i co znaczą poszczególne wartości. Wychowanie do wartości kształtuje orientację aksjologiczną młodych ludzi, czyli gotowość do świadomego i odpowiedzialnego wybierania wartości i odpowiadania za nie.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących	- prowadzenie badań, ewaluacji.	Wychowawcy	Na bieżąco	Cała społeczność szkolna

<p>obecny system wyznawanych przez młodych ludzi wartości.</p> <p>2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.</p> <p>3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego wychowania do wartości.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zaznajomienia się z wyznawanym przez poszczególne grupy z systemami wartości; • Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych, mających na celu wspieranie pozytywnych wartości wyznawanych przez dzieci i młodzież szkolną, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości; 			
<p>1. Szkolenie kadry pedagogicznej z tematu wartości oraz metod nauczania wychowania w wartościach.</p>	<p>- proponowane pozycje książkowe,</p> <p>- prowadzenie badań, ewaluacji,</p> <p>- udział w seminariach oraz szkoleniach przybliżających tematykę wartości, wartości w edukacji i wychowaniu młodych ludzi oraz sposobów uczenia podopiecznych.</p>	<p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie nauczycieli i prawnych opiekunów uczniów ze statystykami odnoście preferowanych postaw i wyznawanych wartości u dzieci na różnych etapach edukacji szkolnej – spotkanie z psychologiem/ pedagogiem szkolnym; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z książką „Z dzieckiem w świat wartości” autorstwa Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej oraz „Wartości w życiu społecznym. Jak uczyć dzieci: szacunku, tolerancji, wytrwałości...? autorstwa Esteve Pujol i Pons Ines Luz Gonzales. • przeprowadzenie wewnętrznych warsztatów z tematów: <ul style="list-style-type: none"> ○ W jaki sposób uczyć dzieci wartości; ○ Czym są wartości moralne i dlaczego są potrzebne; ○ Jakie wartości warto przekazywać młodzieży i czym każda z nich się wyróżnia – np. szacunek, odpowiedzialność, uczciwość, sprawiedliwość, odwaga, samodyscyplina, szczęście, edukacja, oddanie, piękno, mądrość. • szkolenie: Gdzie i w jakich okolicznościach rodzina powinna poszukiwać pomocy. Nauczyciele zyskują umiejętność wspierania opiekunów dzieci w sytuacjach trudnych, gdy przekazywany system postaw okaże się nie akceptowany przez społeczeństwo • nawiązanie współpracy z Fundacją Edukacja z Wartościami. 			
<p>1. Zwiększenie świadomości w temacie wychowania w wartości przez rodzinę. Uświadomienie ich kluczowego znaczenia w edukacji.</p>	<p>- warsztaty dla dorosłych, - spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym, - materiały informacyjne, - polecane pozycje książkowe.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla rodziców/ opiekunów uczniów zwiększające ich kompetencje wychowawcze: 				

		<ul style="list-style-type: none"> ○ zorganizowanie spotkania z psychologiem / pedagogiem na temat znaczenia wartości w życiu człowieka; ○ informowanie o konsekwencjach w sytuacji braku zaznajomienia dziecka z promowanymi, pozytywnymi wartościami społecznymi; ○ pedagogizacja na temat zmian rozwojowych i wynikających z tego zmian systemu wartości; ● organizowanie warsztatów w formie psychodramy, podczas których rodzice/ opiekunowie dzieci mogą przećwiczyć na sobie nawzajem pewne autentyczne zachowania dzieci z życia codziennego; ● udzielanie rodzicom / opiekunom informacji na temat Poradni Rodzinnych, które specjalizują się w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, problemów wychowawczych w rodzinie oraz problemów małżeńskich; ● uświadomienie rodzicom / opiekunom dzieci roli i wagi przestrzegania przez nich wyznawanych wartości w celu dawania dobrego przykładu dzieciom; ● edukacja rodziców / opiekunów uczniów na temat znaczenie podejmowanych przez nich działań i wynikających z nich konsekwencji. 		
1. Wzbogacenie uczniowskiej wiedzy na temat wartości oraz określenie ich znaczenia w życiu codziennym.	<ul style="list-style-type: none"> - warsztaty, - eventy, happeningi, - wyjścia do teatru/ filharmonii/ muzeum/ itp., - kręcenie spotów reklamowych, - zajęcia z psychodramy, 	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p>	Na bieżąco	Uczniowie

	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia interaktywne, - przygotowanie spektaklu, prezentacji, wywiadu z wybraną osobą, itp., - e-lekcje, - godziny wychowawcze, - spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, pracownikami PPP, doradcą zawodowym. 			
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele i wychowawcy pracują nad prawidłowym kształtowaniem postaw uczniów – podejmują działania mające na celu uświadomienie uczniom czym są wartości, dlaczego istotne jest ich posiadania, jakie korzyści niosą dla nich samych – zajęcia prowadzone w formie dram, ćwiczeń ruchowych i aktywujących uczniów do nawiązywania współpracy i większej otwartości na innych; • praca z psychologiem/ pedagogiem szkolnym – ćwiczenie w uczniach umiejętności refleksyjnego podejścia do własnych zachowań, wyborów i postaw. Prowadzone ćwiczenia mają na celu wypracować zdolność kontrolowania niechcianych postaw oraz umiejętność monitorowania własnego zachowania. • po sporządzeniu badania ewaluacyjnego zorganizowanie projektu pt.: <u>Rok Wartości</u>, np.: <ul style="list-style-type: none"> ○ we wrześniu omawiana będzie – uczciwość, 				

- w październiku – mądrość,
- w listopadzie – altruizm,
- w grudniu – rodzina,
- w styczniu – przyjaźń,
- w lutym – sprawiedliwość,
- w marcu – odwaga,
- w kwietniu – miłość,
- w maju – odpowiedzialność,
- w czerwcu – szacunek,

Tematy godzin wychowawczych:

- zajęcia plastyczne „*Ja i moja rodzina*” – zwrócenie uwagi uczniów na emocje, które towarzyszą im w stosunku do różnych członków rodziny - narysowanie/ namalowanie/ wyklejenie/ zrobienie figurek członków swojej rodziny. Warto zwrócić uwagę, w jaki sposób dzieci prezentują swoją pracę i poprosić ich o odpowiedź na pytania: kto jest dla ciebie najważniejszy, kto jest najmilszy, najbardziej wymagający, kogo się boisz, z kim spędzasz najmniej, a z kim najwięcej czasu – zajęcia musi przeprowadzić wyspecjalizowany w temacie psycholog. Jeśli uzyskane wyniki wzbudzą wątpliwości bądź pojawią się inne sygnały martwiące, należy skontaktować się z psychologiem lub Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną;
- „*Ja i moje rodzeństwo*” – lekcja wychowawcza poświęcona próbie zastanowienia się nad swoim rodzeństwem bądź jego brakiem – dzieci opisują relacje ze swoim rodzeństwem, natomiast jedynacy przedstawiają swoje funkcjonowanie w rodzinie (można opisać jeden normalny dzień i relacje z rodzicami/opiekunami). Omawiamy trudności wynikające z posiadania rodzeństwa oraz bycia jedynakiem. Szukamy mocnych stron obu relacji oraz występujących w nich podobieństw;

- happening pt. „*Od narodzin do śmierci*” organizowany przez najstarszych uczniów. Podczas wydarzenia odtworzony zostanie film/ wybrane fragmenty „*Ciekawy przypadek Benjamina Buttona*” w reżyserii Davida Finchera, po którym nastąpi czas na refleksje i odpowiedzenie na wcześniej zadane pytania związane ze znaczeniem życia i umierania;
- wyjście do teatru na spektakl – przed spektaklem należy zwrócić uwagę uczniów na znaczenie postaw i wartości w życiu człowieka oraz zachęcić do wyszukiwania ich podczas przedstawienia. Można również spróbować zinterpretować jedną konkretną wartość i poprosić uczniów o opisanie sytuacji, kiedy była ona w szczególności widoczna podczas spektaklu;
- wyjście do filharmonii/ teatru – taka aktywność stworzy możliwość przeprowadzenia zajęć z tematyki *savoir-vivre* – nauczyciele tłumaczą uczniom jakie zasady panują w takich miejscach tj. zasady zachowania oraz dress code;
- organizowanie twórczych działań z pominięciem czynnika rywalizacji;
- wzbogacanie uczniowskiej wiedzy o sposobach uczenia się, mnemotechnikach – „*Jak się uczyć?*” „*Pamięć doskonała*”;
- prowadzenie zespołowych zajęć psychoedukacyjnych;
- włączanie młodzieży do podejmowania działań na rzecz szkoły bądź klasy – organizacja wydarzeń, eventów, akcji charytatywnych, akcji świątecznych, wyjść, wyjazdów;
- modelowanie postaw pomocnego zachowania i empatycznego odczuwania względem drugiego człowieka w trakcie zajęć lekcyjnych oraz zezwalanie do tworzenia nieformalnych, spontanicznych spotkań;
- piknik edukacyjny – spotkanie z rodzinami dzieci. Zorganizowanie pikniku, podczas którego rodziny tworzą zespoły i konkurują w zajęciach sportowych;

- *„Jakim jestem kolegą/ koleżanką”* – dzieci diagnozują swoje relacje ze znajomymi, opisują zachowania, które sprzyjają nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji koleżeńskich oraz doceniają wartość koleżeństwa w swoim życiu, zajęcia pt. *„Ja – przyjaciel, kolega, koleżanka”* *„Umiem rozwiązać konflikt”*;
- *„Jakim jestem przyjacielem”* – uczniowie zastanawiają się nad różnicą pomiędzy znajomymi, kolegami i przyjaciółmi, wymieniają cechy dobrego przyjaciela, określają ilu mają znajomych a ilu przyjaciół i zastanawiają się, dlaczego z reguły ma się więcej kolegów i koleżanek niż przyjaciół. Doceniają wartość przyjaźni w swoim życiu;
- *„Sznuje siebie i innych”* – uczniowie wyjaśniają jak rozumieją znaczenie słowa szacunek, omawiają w jaki sposób szanują siebie oraz jak zachowują się wobec innych osób, przedstawiają przykłady zachowań wskazujących na brak szacunku, zastanawiają się czy postawa szacunku jest ważna w dzisiejszym życiu, a jeśli tak, to dlaczego – zajęcia pt.: *„Savoir-vivre w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi”*, *„Być tolerancyjnym”* i *„Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”*;
- *„Moje autorytety”* – uczniowie definiują czym jest autorytet, indywidualnie określają cechy takiej osoby a następnie przedstawiają je na forum klasowym (metoda *„burza mózgów”*). Uczniowie zastanawiają się czy w każdym przypadku autorytet jest dobrym przykładem oraz wskazują własne autorytety;
- zajęcia z arteterapii – głównym celem jest samopoznanie, relaksacja oraz oczyszczenie z różnego typu negatywnych emocji – np. arteterapia wykorzystuje plastyczne, muzyczne, literackie i teatralne formy wyrazu.
- godzina wychowawcza *„Zaufaj mi”* – prowadzenie zajęć z pantomimy, gdzie głównym celem jest integracja i budowanie zaufania;
- *techniki relaksacyjne* mające na celu odreagowanie zmęczenia, stresu oraz uspokojenia – zajęcia prowadzone przez osobę uczącą jogi / relaksacji i /, zajęcia pt. *„Nie zgrzytaj zębami, pozbądź się stresu”*.

Część: Budowanie bezpieczeństwa w społeczności szkolnej i pomoc w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
5. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2016 r. poz. 1822);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. 2001 r. nr 135 poz. 1516 i 2014 r. poz. 1150);
8. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390);
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 nr 209 poz. 1245);
11. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);
12. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487);
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych,

niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);

14. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomaganie w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
16. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
17. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. 2016 r. poz. 656);
18. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. 2011 nr 208 poz. 1241 z późn. zm.);
19. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2017 r. poz. 1260);
20. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. 2016 poz. 1866);
21. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
22. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpielii (Dz.U. 2016 poz. 1602).

Program wychowawczo-profilaktyczny

Budowanie bezpieczeństwa w społeczności szkolnej

Celem prowadzonych działań wychowawczo - profilaktycznych jest:

1. poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły, w jej obrębie i poza nią,
2. prowadzenie analizy i działań profilaktycznych w stosunku do zachowań społecznie nieakceptowanych,
3. profilaktyka zachowań ryzykownych,
4. intensyfikacja wspólnych (przy współpracy rodziców i nauczycieli) działań wychowawczych,
5. kształtowanie umiejętności bezpiecznych zachowań i radzenie sobie w sytuacjach skomplikowanych i trudnych,
6. tworzenie tradycji i więzi ze szkołą,
7. budowanie schematów reagowania w sytuacjach kryzysowych,
8. uświadomienie rodzicom i nauczycielom istoty problemu alienowania uczniów,
9. przedstawienie bądź przypomnienie panujących w szkole zasad i norm postępowania,
10. budowanie szacunku do nauczycieli i pracowników szkoły.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły, w jej obrębie i poza nią. 2. Badanie poczucia bezpieczeństwa w szkole.	- badanie ewaluacyjne, interpretacja uzyskanych wyników oraz dobranie odpowiednich działań wychowawczo-profilaktycznych, - spotkania informacyjne.	Dyrektor Pedagogzy szkolni	Na bieżąco	Cała społeczność szkolna

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • badanie dotyczące poczucia bezpieczeństwa wśród uczniów i pracowników szkoły; • prowadzenie statystyk zachowań przemocowych, agresywnych, innego rodzaju zachowań ryzykownych; • zapoznanie / przypomnienie uczniom, nauczycielom, dyrekcji oraz rodzicom / opiekunom uczniów zasad i reguł bezpieczeństwa obowiązujących na terenie szkoły; • wprowadzenie nowych działań wychowawczo-profilaktycznych opracowanych na podstawie otrzymanych wyników dotyczących poziomu bezpieczeństwa w szkole.
--	---

<p>1. Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska.</p> <p>2. Promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>3. Zaznajomienie uczniów z praktyczną formą pierwszej pomocy.</p>	<p>- uroczystości szkolne, apele, eventy, - zajęcia fizyczne, - spotkania ze specjalistami, pracownikami służb medycznych i/lub paramedycznych, - warsztaty, lekcje wychowawcze, - e-lekcje.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie uświadamiających spotkań / apeli informacyjnych dla uczniów, które przybliżą im i pomogą zrozumieć zasady bezpieczeństwa oraz komfortowego przebywania na terenie szkoły oraz wpływu 				

	<p>warunków w jakich przebywają: np. ciągłe przebywanie w sferze hałasu, nieprzewietrzonych pomieszczeniach, nieodpowiednio doświetlonych pomieszczeniach, itp.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uświadomienie uczniom zagrożeń wynikających z kontaktowania się z osobami obcymi bez zgody i wiedzy dorosłych. Wychowawcy informują uczniów o konieczności informowania najbliższego nauczyciela o fakcie pojawienia się osoby nieznanego na terenie szkoły; • organizacja igrzysk sportowych, podczas których przyznane zostaną nagrody fair play; • pakiet lekcji przeprowadzony przez przedstawicieli służb medycznych, ratowników medycznych – zasady zachowania podczas wypadku, udzielanie pierwszej pomocy; • organizacja „Dnia Pierwszej Pomocy” podczas, którego zespoły uczniowskie będą konkurować ze sobą o miano „najlepszego ratownika medycznego”. Ich zadaniem będzie udzielenie efektywnej pomocy przedmedycznej, jak największej liczbie osób; • rozmowa z uczniami na temat bezpieczeństwa na co dzień oraz podczas wakacji, udział w e-lekcjach np. Akademia Aktywnej Edukacji „Zawsze bezpiecznie”, „Dbam o bezpieczeństwo w czasie wakacji”, „Bezpieczeństwo niejedno ma imię”; • kształtowanie postaw akceptujących różnorodność: <ul style="list-style-type: none"> ○ zajęcia integracyjne dla uczniów; ○ zajęcia w sytuacjach pojawienia się sytuacji konfliktowej, nowych warunków środowiskowych bądź w momencie nastąpienia dużego przemieszczania uczniów pomiędzy klasami / szkołami. 			
<p>1. Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym u dzieci.</p>	<p>- spotkania ze specjalistami np. funkcjonariusze policji, straży pożarnej, straż pożarna, pracownicy</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>

2. Profilaktyka zachowań agresywnych, przemocowych oraz cyberprzemocy.	Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, - e-lekcje.	Specjaliści		
3. Przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. 4. Profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu, hazardu.	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie uczniów z regulaminami, zasadami, programami, planami obowiązującymi na terenie szkoły; • pogadanka – przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości nałogów, informowanie o ich skutkach ubocznych oraz przestrzeganie przed przyjmowanie używek; • prowadzenie lekcji na temat agresji, tolerancji, niepełnosprawności; • organizowanie szeregu lekcji poświęconych nauce odmawiania oraz realnej zdolności oceny sytuacji – zajęcia powinny zostać przeprowadzone w aktywizującej uczniów formie tj. dramy, przedstawienia, czytanie ról, oglądanie filmów oraz ich komentowanie, itp. • zajęcia polegające na wzmacnianiu samooceny u uczniów – odkrywanie swoich mocnych stron oraz potencjału charakteru. • lekcje i treningi poświęcone bezpieczeństwu w szkole i poza nią oraz zachowaniom ryzykownym – prowadzone przez wyspecjalizowanego w poszczególnych tematach nauczyciela / psychologa lub za pośrednictwem e-lekcji np. Akademii Aktywnej Edukacji z poszczególnych tematów tj.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ profilaktyka antynarkotykowa: e-lekcje pt. „Mocni gracze kontra dopalacze”, „Narkotyki i dopalacze – czy na pewno warto?”, ▪ problem cyberprzemocy: e-lekcja pt. „Czy jesteś (nie)bezpieczny w sieci?”, ▪ problem przemocy i agresji: e-lekcja pt. „Stop agresji wśród nas!”. ▪ problem cyberprzemocy: e-lekcja pt. „Cyberprzemoc – przerwij milczenie!”, 			

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ problem przemocy i agresji: e-lekcje pt. „Przemoc to nie tylko siniaki. Jak reagować w sytuacji przemocy?”. <ul style="list-style-type: none"> • spotkania z przedstawicielami służb mundurowych – uświadomienie uczniów jakie kary grożą za stosowanie agresji i przemocy wobec drugiej osoby. Mundurowi wskażą w jaki sposób należy się bronić oraz jakie działania zaradcze każdy samodzielnie powinien podjąć. Udzielą również wskazówek jak reagować, gdy zostanie się świadkiem zdarzenia i gdzie należy szukać pomocy; • kształtowanie wspierającego środowiska szkolnego, promowanie zachowań fair play, pracy wolontariatu na rzecz osób potrzebujących; • spotkania z przedstawicielami kuratorium, którzy opowiedzą o konsekwencjach prawnych dla sprawców czynów ściganych prawnie; • prowadzenie interwencji przez wychowawców klas w sytuacji, gdy uczniowie używają wulgaryzmów i nie przestrzegają zasad; • spotkanie z pracownikami Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej – zajęcia uświadamiające co może być czynnikiem wyzwalającym zachowanie przemocowe, jak panować nad takimi reakcjami oraz gdzie szukać pomocy, gdy samodzielne metody nie przynoszą rezultatu, w jaki sposób bronić się przed zachowaniem przemocowym oraz jakie kroki należy podjąć, gdy jest się świadkiem bądź ofiarą przemocy; • spotkanie z pracownikami Poradni Leczenia Uzależnień – specjaliści poruszą temat nawyków i uzależnień, zapoznają uczniów z tymi terminami, przedstawią objawy uzależnień, ich formy oraz wskażą w jaki sposób należy sobie z nimi radzić oraz gdzie szukać pomocy w sytuacji, gdy samopomoc jest już niewystarczająca. 			
	- udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych,	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Nauczyciele i wychowawcy

<p>1. Usprawnienie oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia.</p> <p>2. Wypracowanie jednolitych metod współpracy między rodzicami a szkołą.</p> <p>3. Promowanie zachowań i postaw godnych naśladowania.</p> <p>4. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży m.in. związanych z eurosieroctwem, rodzinami niepełnymi, rodzinami wielodzietnymi, przemocą w rodzinie, nałogami w rodzinie, itp.</p>	<p>- spotkania z rodzicami grupowo i indywidualnie,</p> <p>- spotkania informacyjne ze specjalistami,</p> <p>- materiały informacyjne, broszury.</p>	<p>Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>		
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przypomnienie nauczycielom i innym pracownikom szkoły zasad bezpieczeństwa, BHP oraz norm i reguł, które obowiązują na terenie szkoły; • udział w szkoleniach – rozwijanie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli – przeszkolenie wszystkich nauczycieli w zakresie udzielania pierwszej pomocy; • promowanie działań oparty na zasadach psychologii pozytywnej – ograniczenie do niezbędnego minimum środków restrykcyjnych na rzecz promowania zasad psychologii pozytywnej, rozwijanie potencjału uczniów, promowania umiejętności konstruktywnego rozwiązywania problemów, logicznego myślenia oraz nauka wyciągania wniosków ze swoich czynów; • szkolenie z tematu: eurosieroctwo; • szkolenie zewnętrzne pt. „Jak rozmawiać z trudnym rodzicem” lub „W jaki sposób przekazać rodzicowi trudne, niepochebne informacje o jego dziecku i zachęcić go do współpracy przy poprawie jego zachowania”; • przypomnienie pracownikom szkoły procedury interwencyjnej. 			
<p>1. Pedagogizacja opiekunów uczniów oraz sposobów prowadzenia działań profilaktycznych.</p>	<p>- szkolenia, warsztaty, e-szkolenia,</p> <p>- materiały szkoleniowe, spis publikacji naukowych,</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice/ opiekunowie uczniów</p>

2. Zachęcanie rodziców / opiekunów do częstszego uczestnictwa w życiu szkoły. Nawiązanie stałej współpracy z rodzicami.	- spotkania z psychologiem / pedagogiem szkolnym, - spotkania z wychowawcą.	Specjaliści		
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie szkolenia z tematyki wychowania do wartości: <ul style="list-style-type: none"> ○ uświadomienie opiekunom jak istotna jest ich opinia i jaki wpływ wywiera na młodego człowieka, ○ opracowanie wspólnego podejścia do ucznia – ważne jest, aby nauczyciele i rodzice udzielali sobie wzajemnego wsparcia w trakcie trwania edukacji. Okazywanie niechęci, wyśmiewanie, bądź lekceważenie którejkolwiek ze stron jest niedopuszczalne i nieefektywne z punktu widzenia nauczania. • szkolenie podczas spotkania z rodzicami mające na celu edukację oraz usystematyzowanie ich wiedzy na temat sytuacji zagrażających. Edukowanie opiekunów o odpowiedzialności karnej nieletnich sprawców czynów zabronionych oraz o konsekwencjach prawnych dla ich opiekunów – e-szkolenia np. Akademii Aktywnej Edukacji pt. „Świadomy rodzic – problem agresji w Internecie” oraz „Narkotyki i dopalacze – wszystko co należy wiedzieć”; • pogadanka na temat występujących sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ich dzieci (promowanie bezpiecznego korzystania z Internetu, przeciwdziałanie agresji i przemocy, budowanie pozytywnych autorytetów) lub poprzez wcześniej wspomnianej e-lekcji AAE; • organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla rodziców dzieci sprawiają trudności wychowawcze, itp.; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • okazywanie wsparcie w trudnych sytuacjach (np. rozmowy z wychowawcą, pedagogiem szkolnych, psychologiem szkolnym, pomoc w nawiązaniu współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Sądem Rodzinnym); • budowanie pozytywnej, otwartej współpracy na linii rodzice / opiekunowie uczniów – nauczyciele (np. organizowanie spotkań indywidualnych, korzystanie z telefonu, Dziennika Librus do szybkiego kontaktu z nauczycielami w sytuacjach nagłych, zapoznanie rodziców z dokumentacją szkoły, zachęcanie do udziału w wyjazdach, wyjściach klasowych i szkolnych); • zachęcanie rodziców do podejmowania kroków zaradczych w sytuacji pojawienia się sytuacji problemowych lub trudnych. Wskazywanie miejsca i osoby, do których powinni się zgłosić celem uzyskania pomocy oraz informowanie czego mogą się spodziewać – spotkanie z rodzicami, spotkania indywidualne, spotkania ze specjalistami, którzy prowadzą prelekcję na wybrane wcześniej tematy, itp.
--	---

1. Poprawa poziomu bezpieczeństwa na terenie szkoły.	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie prac remontowych, - instalowanie niezbędnych sprzętów i montowanie usprawnień, - dbanie o bezpieczeństwo fizyczne, emocjonalne i intelektualne uczniów. 	Dyrekcja Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Pracownicy szkoły	Na bieżąco	Dyrekcja szkoły, pracownicy
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • upewnienie się, że uczniowie dobrze znają zasady postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia, organizowanie próbnych alarmów; 				

- zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego:
  - a. sprawdzenie wydajności i zasięgu obecnego monitoringu;
  - b. przeprowadzanie prac remontowych, instalacyjnych i naprawczych w czasie nieobecności uczniów;
  - c. zakaz opuszczanie terenu szkoły podczas trwania zajęć;
  - d. wyrównanie nawierzchni dróg, przejść i boisk;
  - e. dbanie o dobre, sprzyjające pracy oświetlenie wewnątrz, dróg wokół szkoły i boisk szkolnych;
  - f. przestrzeganie zasad BHP;
  - g. zabezpieczenie studzienek;
  - h. utrzymywanie w sprawności instalacji odprowadzającej wodę i ścieki;
  - i. patrolowanie korytarzy szkolnych przez nauczycieli podczas przerw;
  - j. oczyszczanie przejść na terenie szkoły ze śniegu i lodu;
  - k. dbanie o to, aby sprzęt szkolny dostosowany był do wymogów ergonomii;
  - l. dbanie o czystość i stan techniczny wyposażenia stołówki;
  - m. prowadzenie rejestru gości przebywających na terenie szkoły;
  - n. sprawdzanie stanu apteczek zawierających środki do udzielania pierwszej pomocy;
  - o. wywieszenie regulaminów oraz norm zachowania się w pracowniach technicznych, chemicznych;
  - p. zapewnianie uczniom niepełnosprawnym komfortowych warunków do nauki spełniających ich potrzeby;
  - q. dbanie o prawidłowe naświetlenie, natężenie hałasu, wentylacji i ogrzewania w pomieszczeniach szkoły;
  - r. prowadzenie rejestru wypadków, a później analiza ich przyczyn i okoliczności;
  - s. konsultowanie z rodzicami chorób uczniów i lekarstw, które są przez nich zażywane na terenie szkoły.

	• udostępnienie przepisów, programów, planów, regulaminów oraz zbioru zasad obowiązujących w szkole w dostępnym miejscu; • zwracanie uwagi na przejawy przemocy fizycznej, słownej, cyberprzemocy, czy mobbingu rówieśniczego – podejmowanie szybkich interwencji, posiadanie jasno określonego regulaminu i nieakceptowanie żadnych wyjątków; • przeprowadzanie corocznych badań występowania na terenie szkoły zjawisk nieakceptowanych a następnie przeprowadzenie diagnozy uzyskanych wyników, porównanie ich do stanu z lat wcześniejszych, dyskusja, analiza przyczyn obecnego stanu rzeczy oraz podjęcia działań zaradczych; • eliminowanie zachowań niepożądanych według koncepcji psychologii pozytywnej – stosowanie nagród, pochwał, wyróżnień, listów do rodziców z podziękowaniami czy gratulacjami dla uczniów, którzy wyróżniają się wzorową, pozytywną postawą; • realizowanie pomysłów uczniów zaproponowanych przez np. Samorząd Uczniowski, grupy sportowe, grupy plastyczne – realizacja zajęć fakultatywnych, akcji wolontariatu, itp.

Pomoc w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego ma na celu wspomóc uczniów w ich trudnościach w nawiązywaniu relacji ze swoimi kolegami i koleżankami ze szkolnych ławek. Opisane działania zawierają propozycję działań wspomagających wyznaczony cel.

Przedstawiony poniżej program ma na celu:

1. Kształtowanie prawidłowych postaw społecznych.
2. Rozwijanie umiejętności nawiązywania prawidłowych relacji z rówieśnikami.
3. Przygotowanie dzieci do rozsądnego i samodzielnego życia w społeczeństwie.
4. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i opiekunów uczniów.
5. Poszerzanie wiedzy nauczycieli i opiekunów na temat prawidłowego rozwoju i funkcjonowania młodych ludzi oraz istotności nawiązywania i utrzymywania poprawnych relacji rówieśniczych.
6. Prowadzenie działań profilaktycznych utrzymujący satysfakcjonujący poziom zdolności opisany w punktach wcześniejszych.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Propagowanie aktywności i twórczego myślenia uczniów.	- pogadanki,	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie
2. Wychowywanie samodzielnych, samodzielnie radzących sobie w życiu młodych ludzi.	- praca indywidualna, - e-lekcje, - burze mózgow, dramy, - referaty, samodzielne wystąpienia,	Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści		

Sposoby realizacji:

- zaangażowanie uczniów w działalność kółek dyskusyjnych. Temat spotkania jest ustalany przez uczniów w drodze głosowania / dyskusji. Uczniowie wyszukują artykuły, wyniki badań, twierdzeń znanych osób, autorytetów, na potwierdzenie swojej tezy;
- zachęcanie uczniów do udziału w różnego rodzaju pracach wolontariatu;
- zachęcanie uczniów do kandydowania oraz brania udziału w wyborach do Samorządu Klasowego i Samorządu Uczniowskiego;
- tworzenie gazetek tematycznych (uczenie warsztatu dziennikarskiego);
- zachęcanie uczniów do realizacji własnych pomysłów (np. nakręcenie reportażu, flash moba (https://pl.wikipedia.org/wiki/Flash_mob), organizowanie akcji mikołajkowej dla potrzebujących dzieci z domu dziecka, wsparcie schroniska dla zwierząt, organizowanie uczniowskiego wsparcia przez uczniów dla osób od nich słabszych, tworzenie grup wspólnie uczących się, itp.);
- organizowanie spotkań z osobami pełniącymi różne funkcje społeczne, posiadającymi różne zawody;
- prowadzenie lekcji metodami aktywizującymi uczniów;
- prowadzenie godzin wychowawczych:
  - uczenie, że każdy człowiek jest istotą niepowtarzalną i wartościową,
  - uczenie szacunku do drugiego człowieka,
  - akceptowanie inności,
  - budzenie świadomości czym jest niepełnosprawność,
  - zapoznanie uczniów z zasadami savoir vivre,
  - rozwijanie społecznej odpowiedzialności w uczniach według dewizy „nie pozostawaj obojętny”,
  - budzenie krytycyzmu przy jednoczesnym poszanowaniu wartości innych ludzi, itp.

	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie dyskusji na lekcji wychowawczej dotyczącej istnienia współczesnych autorytetów; • edukowanie o odpowiedzialności karnej nieletnich za czyny o znamionach przestępstwa; • promowanie zdrowego stylu życia – wskazywanie i pokazywanie formy bezpiecznych i zespołowych form spędzania wolnego czasu; • zapoznanie uczniów z Konwencją o Prawach Dziecka oraz Europejską Konwencją Praw Człowieka; • organizacja warsztatów kształcących zdolności interpersonalne: <ul style="list-style-type: none"> ○ asertywność – ćwiczenie asertywnych zachowań podczas odgrywania scenek sytuacyjnych i e-lekcja „Nie przypinam łatek” lub „Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”; ○ komunikacja werbalna i niewerbalna, ○ radzenie sobie ze stresem – np. e-lekcja „Nie zgrzytaj zębami! lub Pozbądź się stresu!”; ○ efektywne radzenie sobie w sytuacjach konfliktowych – e-lekcja „Umiem rozwiązać konflikt” 			
<p>1. Kształtowanie właściwych relacji między uczniami.</p> <p>2. Ukazanie poprawnych i społecznie akceptowanych form relacji w grupie rówieśniczej.</p>	<p>- godziny wychowawcze,</p> <p>- zajęcia aktywizujące,</p> <p>- e-lekcje,</p> <p>- dramy.</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>3. Popularyzowanie dobrego zachowania.</p> <p>4. Promowanie postaw tolerancyjnych.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podkreślanie wartości zachowań fair play podczas prowadzenia zajęć sportowych; • treningi interpersonalne; • zajęcia prowadzone w formie dramy poruszające problem nieakceptacji, odtrącania, przejawianie zachowań agresywnych; 			

	<ul style="list-style-type: none"> • warsztaty koleżeńskie dla uczniów dla lepszego poznania, odkrycia, łączących ich podobieństw oraz przekonania się, że występujące różnice są korzystne dla nich i nie należy się ich obawiać, co w efekcie pogłębi zaufanie oraz szacunek do samych siebie oraz kolegów i koleżanek z klasy; • szkolenie czym jest aktywne słuchanie, a czym tylko słyszenie oraz nauka w jaki sposób bezpośrednio wyrażać swoje potrzeby, prośby i oczekiwania względem innych osób; • projekt całoroczny pt.: „Powiedz, co we mnie lubisz”. Jego celem jest poprawa znajomości uczniów oraz polepszenia atmosfery w klasie. Co tydzień / 2 tygodnie/ miesiąc uczniowie zmieniają miejsca w ławkach. Po zakończeniu każdej takiej zmiany uczniowie dziękują za wspólnie spędzony czas i wymieniają, co lubią w danej osobie; • szkolenie edukujące w temacie relacji międzyludzkich „Ja – przyjaciel, kolega, koleżanka” lub „Być tolerancyjnym”. 			
1. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i opiekunów uczniów.	- prelekcje, - broszury, materiały informacyjne, - dramy sytuacyjne.	Pedagodzy szkolni Specjaliści	Na bieżąco	Nauczyciele, wychowawcy, rodzice / opiekunowie uczniów
Sposoby realizacji: <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie prelekcji, celem omówienie aktualnych problemów występujących między uczniami na różnym poziomie edukacji – geneza problemu, objawy, skutki, środki zaradcze, profilaktyka poprawnego zachowania; • dramy sytuacyjne, przedstawiające rzeczywiste sytuacje problemowe uczniów danej szkoły – nauczyciele oraz chętni opiekunowie wcielają się w przypisane im w scenariuszu postacie oraz odgrywają przedstawione w nim sytuacje i dzielą się swoimi spostrzeżeniami oraz wspólnie zastanawiają się, jaka będzie najlepsza taktyka rozwiązania danego problemu; 				

	• poprawa kompetencji wychowawczych – zwrócenie uwagi na wagę dawania dobrego przykładu własnym zachowaniem, które jest spójne z tym czego uczymy swoich podopiecznych - konsekwencja w słowach i działaniu, umiejętność słuchania problemów podopiecznych, cierpliwość, zrozumienie, docenianie szczerości i otwartości; • praca nad poprawą bądź utrzymaniem satysfakcjonującego poziomu zaufaniu dzięki i młodzieży do dorosłych – opiekunowie dowiedzą się jak prowadzić ze swoimi podopiecznymi rozmowę w efektywny sposób oraz jakie zasady powinny obowiązywać obie strony.

Część: Profilaktyka cyberprzemocy

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137, 2138, z 2017 r. poz. 244, 768, 773, 952, 966, 1214);
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2017 poz. 204);
7. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
8. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 2015 r. poz. 1094);
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. 2016 r. poz. 922);
10. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773);
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
12. Ustawa o z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. 2017 r. poz. 1219).
13. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, sporządzona w Budapeszcie dnia 23 listopada 2001 r. (Dz.U. 2015 poz. 728);
14. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm.);
15. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
16. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, Budapeszt 23.11.2001 r., CETS nr 185.

Wprowadzenie

W każdej chwili miliony dzieci i młodzieży korzysta z Internetu, który stał się nieodzownym narzędziem, które wykorzystujemy przy wielu aktywnościach. Za pośrednictwem tego medium ludzie pracują, uczą się, odpoczywają, bawią, poznają nowych ludzi czy też załatwiają codzienne sprawy. Jedna czwarta dzieci zaznajamia się z Internetem przed ukończeniem 6 roku życia, a połowa zaczyna z niego korzystać w wieku 7-12 lat.

Internet pomimo licznych pozytywnych i przydatnych informacji, niesie ze sobą wiele zagrożeń. Wraz z jego rozwojem oraz zwiększeniem dostępności do nowych mediów, dzieci i młodzież coraz częściej stają się ofiarami przemocy elektronicznej. Zjawisko określane pojęciem cyberprzemoc lub cyberbullying w przeciągu kilku lat zostało uznana za istotną kwestię społeczną. Z tego powodu większość programów edukacyjnych i profilaktyczny skupia się na zapewnieniu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Sieci. Pomimo prowadzenia tych działań, badanie przeprowadzone przez naukowców Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej pokazały, że co piąty młody człowiek (w wieku 11-16 lat) miał w Internecie kontakt z treściami, które mogą zaszkodzić wciąż kształtującemu się systemowi wartości i wpłynąć na postrzeganie niektórych aspektów życia takich jak: nienawiść, samouszkodzenia, samobójstwo, bulimia i anoreksja czy substancje psychoaktywne. To samo badanie udowodniło, że prawie co siódme dziecko otrzymało wiadomości o podtekście seksualnym (EU Kids Online, 2010).

Aby mówić o zjawisku cyberprzemocy należy wyróżnić kilka podstawowych cech tj. wielokrotne i wrogie zachowanie osoby i/lub grupy mające na celu krzywdzenie innych. Oznacza to, że materiały zamieszczone w Internecie zostały opublikowane z premedytacją i w sposób trwały (np. wielokrotne kopiowanie i rozsyłanie treści powoduje, że ich całkowite usunięcie stało się niemożliwe), wyszukiwalny oraz dostępny dla nielimitowanej grupy odbiorców. O cyberbullyingu mówimy również wtedy, gdy sprawca nie chce skrzywdzić, a ofiara nie czuje się skrzywdzona. Są to sytuacje, gdy młodzi ludzie zamieszczają informacje o osobach np. upośledzonych umysłowo czy fizycznie, a później je komentują.

Warto zauważyć, że zachowania agresywne w Internecie różnią się od agresji przejawianej w sposób tradycyjny. Literatura psychologiczna określa to efektem odhamowania, które spowodowane jest wysokim poczuciem anonimowości sprawcy. Według psychologa Johna Sulera zjawisku prowadzące do agresji w sieci sprzyja:

- poczucie anonimowości sieciowej – sprawca lub sprawcy mają poczucie, że jeśli nie używają swoich danych personalnych to niemożliwe jest ich odnalezienie w realnym świecie,

- bycie niewidocznym dla innych – w świecie elektronicznym młodzież nie czuje się oceniana przez rówieśników, zyskuje się pewność siebie,
- odstęp czasowy pomiędzy wysłaniem wiadomości a otrzymaniem odpowiedzi – dużo łatwiej zaatakować drugą osobę, kiedy nie spodziewany się natychmiastowej kary, która jest wcześniejszą odpowiedzią na atak. Dodatkowo atakujący mogą już nigdy więcej nie interesować się danym wątkiem czy forum, na którym dopuścili się agresji na drugiej osobie,
- zwiększenie poczucia ego – osoba przebywająca przed komputerem decyduje, kiedy, gdzie i z kim rozmawia. Jeśli nie ma ochoty może urwać konwersację,
- brak autorytetów w sieci – nie ma osoby kontrolującej jakość prowadzonych rozmów oraz zwracających uwagę na niestosowność wiadomości.

Z powyższych informacji można wnioskować, że efekt odhamowania ciągnie za sobą pozytywne oraz negatywne skutki. Z jednej strony ułatwia osobie nieśmiałej, neurotycznej nawiązywanie kontaktów społecznych w bezpiecznych, stabilnych warunkach. Z czasem może to przełożyć się na wzrost samooceny i pewności siebie a tym samym zwiększenie socjalizacji w grupie rówieśniczej w realnym życiu. Z drugiej jednak strony ułatwia podejmowania zachowań agresywnych w Internecie, a bezkarność prowadzić może na znieczulenie na ludzkie krzywdy. Tutaj nie ma znaczenia fizyczna czy społeczna siła sprawcy, ale umiejętność wykorzystania możliwości, jakie dają nowe media.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Profilaktyka cyberprzemocy” ma na celu ograniczenie i/lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywnych i przemocowych, realizowanych przy użyciu nowej technologii komunikacyjnej na terenie szkoły bądź poza nią. Prowadzone działania mają za zadanie uświadomić uczniom, ich opiekunom oraz nauczycielom czym jest przemoc elektroniczna, jak należy się przed nią chronić, jakie prawa przysługują osobie, która stała się jej ofiarą, gdzie szukać pomocy i wsparcia oraz z jakimi konsekwencjami spotka się osoba dopuszczająca się przemocy elektronicznej.

Mając na uwadze prawidłowy rozwój dzieci, na terenie szkoły podejmowane są różnorodne działania wychowawcze. Współpraca z rodzicami/ opiekunami prawnymi dzieci opiera się na:

- organizowaniu zebrań (tzn. zebrania, dni otwarte szkoły);
- prowadzeniu konsultacji indywidualnych z nauczycielem, wychowawcą;
- informowaniu i prowadzeniu spotkań edukacyjnych dla opiekunów dzieci. Spotkania prowadzone przez psychologów, pedagogów, służby policyjne i śledcze,
- wspieraniu rodziców i opiekunów prawnych dzieci.

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących	- przeprowadzenie badań, ewaluacji.	Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Cała społeczność szkolna

<p>występowanie zjawiska cyberprzemocy wśród społeczności szkolnej.</p> <p>2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.</p> <p>3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego Programu wychowawczo-profilaktycznego.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem zagrożenia występowaniem bądź określenia natężenia występowania sytuacji problemowych związanych z przemocą elektroniczną; • sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej; • tworzenie propozycji działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu podjęcie działań prewencyjnych, wspierających poprawne relacje uczniowskie oraz rozwijającą świadomość istnienia cyberprzemocy, jej rodzajów, kształtowanie umiejętności radzenie sobie w sytuacjach trudnych oraz świadomość pojawiających się konsekwencji dla sprawcy oraz ofiary takich zachowań; • przeprowadzenie ewaluacji podjętych działań wychowawczo-profilaktycznych; • stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną. 			
<p>1. Współpraca z rodzicami / opiekunami prawnymi uczniów w celu wyeliminowania zachowań przemocowych.</p> <p>2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów o zjawisku cyberprzemocy, jego formach, prawnych konsekwencjach</p>	<p>- materiały edukacyjno-informacyjne, - e-lekcja, - spotkania z wychowawcami, nauczycielami, władzami szkoły, przedstawicielami policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Poradni Leczenia Uzależnień, psychologiem/ pedagogiem szkolnym.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>

<p>popęłnienia czynu oraz sposobów reagowania w przypadku znalezienia się w takiej sytuacji.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uświadamianie rodziców / opiekunów o istnieniu zjawiska cyberprzemocy wśród młodych ludzi oraz o różnorodności ich form występowania – przygotowanie materiałów informacyjnych, prelekcje przeprowadzone przez zaproszonych gości (tj. przedstawiciel policji, psycholog z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz z Poradni Leczenia Uzależnień), przygotowanie spisu literatury przedmiotu; • spotkania rodziców / opiekunów z psychologiem, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze zjawiskiem przemocy elektronicznej; • spotkania rodziców / opiekunów z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania uzależnieniu od Internetu oraz fonoholizmu; • wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem; • zapoznanie rodziców / opiekunów ze sposobami prowadzenia trudnych rozmów z dziećmi; • zapoznanie z metodami prewencji podczas spotkania z przedstawicielami policji; • przekazanie rodzicom / opiekunom prawnym uczniów programów edukacyjnych specjalnie przygotowanych do użytku domowego np. za pośrednictwem strony internetowej http://www.sieciaki.pl/; • komunikowanie, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy, a konsekwencje w wypadku ich pojawienia reguluje regulamin szkolny – przedstawienie podczas spotkania z rodzicami/ opiekunami, reguł i zasad postępowania w sytuacji pojawienia się zjawiska; • przekazanie przez przedstawiciela policji/wychowawcę/dyrekcję rodzicom/opiekunom dzieci informacji dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez nieletnich i pełnoletnich uczniów szkoły;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • udział w programach dotyczących promocji zdrowego trybu życia organizowanych aktualnie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i/lub prowadzenie własnych inicjatyw / programów; • wspólne rozwiązywanie indywidualnych problemów, proponowanie rozwiązań, poradnictwo; • zorganizowanie spotkania informacyjnego z przedstawicielami policji wyjaśniającego przepisy prawne, które chronią uczniów przed zjawiskiem cyberprzemocy oraz tłumaczą jakie działania należy podjąć, gdy taka sytuacja się pojawi. 			
<p>1. Podnoszenie kompetencji oraz stałe doszkalanie w temacie przemocy elektronicznej.</p> <p>2. Nawiązanie stałej współpracy z policją, lokalnym ośrodkiem uzależnień i ich wspieranie w przypadku pojawienia się cyberprzemocy na terenie szkoły.</p>	<p>- szkolenia, - przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnym, - spotkania z przedstawicielami policji, psychologami, instytucjami/organizacjami oferującymi wsparcie w przypadku wystąpienia cyberprzemocy.</p>	<p>Dyrektor Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie współpracy z psychologiem i wspólnie organizowanie zajęć w formie psychodramy z tematyki cyberprzemocy – nauczyciele starają się wypracować jak najlepsze strategie rozmowy z uczniem na sytuacje trudne, w tym te dotyczące cyberprzemocy; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • pogłębienie wiedzy nauczycieli na temat narzędzi i sposobów, którymi dysponują służby w związku z odnajdywaniem sprawców przemocy w sieci oraz jakie konsekwencje związane są z poszczególnym zachowaniem; • uczestnictwo w konferencjach i seminariach zewnętrznych o tematyce cyberprzemocy - uzyskanie najnowszych informacji na temat zjawiska, sposobów radzenia sobie w sytuacji pojawienia się sytuacji zagrożenia bądź jej symptomów. • poszerzenie wiedzy nauczycieli i wychowawców z tematyki cyberprzemocy poprzez prowadzenie licznych szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych z przedstawicielami służb mundurowych oraz organizacji/ instytucji pomocowych; • udział w kampaniach społecznych, projektach i konferencjach – podnoszenie kwalifikacji oraz wymiana pomysłów i spostrzeżeń ze specjalistami; • szkolenie z zakresu nowych mediów – zapoznanie pracowników placówki szkolnej ze specyfiką forów internetowych, blogów, portali i serwisów społecznościowych oraz aplikacji, z których obecnie korzystają uczniowie; • szkolenie informatyczne pozwalające opanować wiedzę z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu oraz aplikacji i dodatków, które chronią i ograniczą możliwość włamania się w miejsca zabezpieczone hasłem bądź inne prywatne przestrzenie dostępne przez Internet. 			
1. Zaangażowanie rodziców / opiekunów do współpracy przy organizacji uroczystości szkolnych	- nawiązanie współpracy rodziców ze szkołą i współorganizowanie wydarzeń,	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów

<p>i klasowych oraz konkursów tematycznych.</p> <p>2. Promowanie bezpiecznego korzystania z Internetu.</p>	<p>- spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym, przedstawicielem policji,</p> <p>- e-lekcje.</p>			
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • współorganizacja klasowych i szkolnych konkursów związanych z tematyką bezpiecznego korzystania z Internetu oraz Netykiety np. konkurs wiedzy na temat poprawnego i bezpiecznego zachowania się w Internecie, konkurs na najlepszy plakat/ spot reklamowy wskazujący na zagrożenia pojawiające się w Sieci, itp.; • branie udziału w corocznych zawodach organizowanych z okazji <i>Dnia Bezpiecznego Internetu</i>; • organizowanie happeningu na rzecz przeciwdziałaniu uzależnieniu od Internetu oraz fonoholizmowi; • zajęcia prowadzone w formie psychodramy podnoszące umiejętność empatycznego odczuwania; • zapoznanie rodziców / opiekunów uczniów z zasadami bezpiecznego korzystania z sieci oraz informowanie ich o sposobach przeciwdziałania cyberprzemocy i/lub za pośrednictwem e-lekcji Akademii Aktywnej Edukacji pt.: „Świadomy rodzic – problem agresji w Internecie”; • psycholog / pedagog szkolny informuje rodziców / opiekunów uczniów o objawach uzależnienia od nowych mediów tj. telefon komórkowy, komputer czy Internet; • spotkanie ze specjalistą ds. uzależnień od Internetu oraz fonoholizmu mające na celu uświadomić rodziców w zakresie zagrożeń płynących z nowych mediów i nowych technologii; • lekcja przeprowadzona przez przedstawiciela policji, który zapozna rodziców ze statystykami, objawami oraz sposobami przeciwdziałania cyberprzemocy, jak także zapozna rodziców z konsekwencjami jakie czekają sprawcę zdarzenia; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie stałej współpracy z psychologiem / pedagogiem szkolnym w zakresie poprawnego, efektywnego korzystania z sieci Internetowej oraz prowadzenia działań wpływających na zapewnienie uczniom bezpieczeństwa podczas korzystania z komputerów/ laptopów/ telefonów komórkowych/ tabletów domowych; • zawiązanie grupy rodzicielskiej i opracowanie sposobów szybkiego reagowania w przypadku pojawienia się sytuacji kryzysowych. 			
<p>1. Edukacja medialna mające na celu kształtowanie wysokiego poziomu rozwoju intelektualnego i wiedzy.</p> <p>2. Uświadomienie uczniom znaczenia nowych mediów oraz zagrożeń, jakie są z nim związane.</p>	<p>- udział w uroczystościach,</p> <p>- wykłady,</p> <p>- godziny wychowawcze,</p> <p>- analiza reklam zamieszczanych w Internecie, TV, gazetach.</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie uczniów z zaletami i wadami korzystania z nowych mediów. Uświadomienie jak szybko ewaluuje świat za pomocą nowych narzędzi do komunikowania się z innymi ludźmi; • zwrócenie uwagi na problematykę zjawiska, związaną przede wszystkim z możliwymi konsekwencjami tego typu działań, zarówno dla ofiary, jak i sprawcy cyberprzemocy; • przygotowanie uczniów do krytycznego i selektywnego odbioru treści znalezionych w Internecie – nauczyciel prezentuje uczniom wybrane wcześniej reklamy telewizyjne, internetowe oraz umieszczane w gazetach oraz wspólnie podejmują się interpretacji zamieszczonych tam treści i ich prawdziwego przekazu; 				

	<ul style="list-style-type: none"> uczniowie dokonują analizy reklam na wybrany wcześniej temat (np. płeć, wiek, wykształcenie, kolor skóry, narodowość), interpretują ich przekaz oraz starają się wyjaśnić jego możliwe oddziaływanie na otaczającą rzeczywistość; uczniowie dokonują przeglądu reklam. Ustalają liczebność reklam o nastawieniu konsumpcyjnym, ideowym, płciowym itp. Podczas godziny wychowawczej wspólnie zastanawiają się jaki wpływ wywiera dany przekaz reklamowy na postrzeganie np. danej grupy społecznej, idei. 			
1. Zwiększanie wiedzy uczniów na temat cyberprzemocy, prewencji oraz reagowania w przypadku pojawienia się zagrożenia.	- e-lekcje, - spotkanie z specjalistą ds. uzależnień, przedstawicielem policji.	Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści	Na bieżąco	Uczniowie
2. Zapoznanie uczniów i wychowanków z występującymi formami cyberprzemocy oraz skutecznym sposobom przeciwdziałania zjawisku.	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> zapoznanie uczniów ze zjawiskiem cyberprzemocy - jakie symptomy i zachowania na nią wskazują, w jaki sposób należy radzić sobie z zaistniałą sytuacją oraz jak bronić przed jej pojawieniem i/lub za pośrednictwem e-lekcji „Czy jesteś (nie)bezpieczny w sieci?“, „Cyberprzemoc - przerwij milczenie!“; uświadamianie jakie emocje może wywołać cyberprzemoc u ofiary oraz jakie są jej konsekwencje – proponowaną formą zajęć jest psychodrama, dzięki której uczniowie będą rozwijać zdolność do empatii; podczas spotkania ze specjalistami ds. uzależnień oraz przedstawicielami policji należy uświadamianie konsekwencji prawnych i psychicznych dla sprawcy przemocy; wypracowanie aktywnej postawy reagowania na różne formy przemocy u uczniów. Uświadomienie jak ważne jest podejmowanie działania, niepozostawanie biernym – zajęcia treningowe prowadzone podczas godziny wychowawczej i/lub za pośrednictwem e-lekcji „Stop agresji wśród nas!“, „Przemoc to nie tylko siniaki. Jak reagować w sytuacji przemocy?“. 			

<p>1. Propagowanie zasad dobrego zachowania w Internecie.</p> <p>2. Rozwijanie świadomości bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów.</p> <p>3. Promowanie wśród uczniów zasad poprawnego zachowania się w świecie wirtualnym.</p>	<p>- spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, policją,</p> <p>- udział w uroczystościach,</p> <p>- burza mózgów,</p> <p>- e-lekcja,</p> <p>- praca indywidualna i w grupach,</p> <p>- godziny wychowawcze.</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>4. Zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce przeciwdziałaniu cyberprzemocy oraz uzależnieniu od korzystania z nowych mediów.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia podczas godziny wychowawczej, na lekcji informatyki dotyczące bezpiecznego korzystanie z nowych mediów ze szczególnym uwzględnieniem Internetu i telefonu komórkowego; • informowanie uczniów o konieczności ochrony swoich danych osobowy oraz ewentualnych konsekwencjach wynikających z ich niedopilnowania – pogadanka prowadzona podczas godziny wychowawczej i/lub za pośrednictwem e-lekcji „Chronię swoją prywatność”; • udział w akcji Dzień Bezpiecznego Internetu; • wypracowanie reguł bezpieczne korzystania z Sieci oraz zapoznanie się z zasadami kulturalnego użytkownika Internetu tzw. Netetykiety – inscenizacje, prelekcje, prezentacja multimedialna; • zapoznanie uczniów z koniecznością ochrony danych oraz cudzej własności interpersonalnej; • opracowanie przez uczniów modelu odpowiedniego zachowania w sytuacji stania się ofiarą, świadkiem lub sprawcą przemocy elektronicznej; • promocja bezpiecznych stron internetowych i oprogramowania zabezpieczającego przed niepożądanymi treściami na szkolnej stronie internetowej; 			

	<ul style="list-style-type: none"> • nauka poprawnego prowadzenia dyskusji, formułowania problemów i ich argumentowania oraz mówienia o emocjach swoich i innych ludzi; • wypracowanie wśród uczniów zasady działania według zasady: widzę, reaguję, pomagam; • zajęcia – z psychologiem na temat tolerowania odmienności poglądów, zachowania oraz przeciwdziałanie zjawisku dyskryminacji; • nauka podejmowania działań w sytuacji stania się ofiarą, świadkiem bądź sprawcą przemocy elektronicznej; • promowanie zdrowego sposobu spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników oraz konstruktywnych form spędzania wolnego czasu w Internecie. 		
- projekcje filmów podczas godziny wychowawczej.	Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Uczniowie
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekcja filmu dokumentalnego „Cyberbully” od 12 roku życia, opowiadająca historię 17-letniej dziewczyny, która dostaje od mamy w prezencie urodzinowym wymarzony komputer i staje się ofiarą cyberprzemocy na jednym z portali społecznościowych; • zapoznanie uczniów ze spotem kampanii społecznej prowadzonej przez SaferInternet.pl. film pt.: „W którym świecie żyjesz?” oraz wspólne podjęcie się interpretacji zawartych tam treści; • prezentowanie kreskówki pt. „Nuggets”, która w przejrzysty sposób obrazuje mechanizmy uzależnienia oraz ich konsekwencje dla funkcjonowania. 			

<p>1. Zaangażowanie młodych ludzi do aktywnego działania w sytuacji pojawienia się zjawiska cyberprzemocy.</p> <p>2. Udział w kampaniach, wydarzeniach oraz projektach społecznych uświadamiającego powagę zjawiska.</p>	<p>- kampanie społeczne, - skrzynka zaufania.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie dzieci i młodzieży do udziału w kampanii <i>Młodzi Przeciw Mowie Nienawiści w Internecie</i>. Celem kampanii jest walka z dyskryminacją i rasizmem w formie mowy nienawiści obecnej w sieci Internet; • zachęcenie młodzieży do udziału w projekcie <i>Dbaj o Fejs</i>, której celem jest zwrócenie uwagi na konsekwencje nierozważnych działań w sieci tj. nierozważne przesyłanie zdjęć o charakterze seksualnym, cyberprzemocy, ochrony dostępu do prywatnych kont i profili zabezpieczonych hasłem bądź innymi środkami, jak także komentowanie i publikowanie ryzykownych informacji; • zachęcanie uczniów do udziału w innych kampaniach społecznych np. tych promujących zdrowy i aktywny styl życia; • korzystanie ze skrzynki zaufania (Rzecznik Praw Ucznia), która pozwala uczniom w anonimowy sposób informować o problemach swoich lub swoich znajomych z klasy czy szkoły. Przed podjęciem się tej inicjatywy każdy wychowawca klasy uwrażliwia uczniów w jaki sposób funkcjonuje skrzynka, że pisanie listów nie jest zabawą, a fałszywe informowanie to również forma przemocy. Wychowawcy klas przybliżają swoim podopiecznym jak przebiega procedura interwencyjna (np. obejmuje wsparcie ofiary, zabezpieczenie dowodów, ustalenie okoliczności danego zdarzenia, wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy, monitorowanie sytuacji ucznia nawet po zakończeniu interwencji) oraz podejmują odpowiednie działania, w przypadku każdego zgłoszenia; • zapewnianie osobom poszkodowanym oraz świadkom danego zdarzenia o charakterze przemocowym, pomocy psychologicznej (za zgodną prawnych opiekunów uczniów); 				

	• praca wychowawców klas nad wzmocnieniem relacji oraz stałym budowaniem zaufania pomiędzy młodym człowiekiem, a psychologiem/ pedagogiem szkolnym/ nauczycielem. Uświadomienie, że każdy zostanie wysłuchany, a zgłoszony problem przeanalizowany i rozwiązany, natomiast zgłaszający problem będzie miał pełną swobodę i anonimowość.

Część: Profilaktyka uzależnień

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.);
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526);
3. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 poz. 1591);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
6. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. z zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249);**
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomaganie w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach - „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);

11. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r. nr 127, poz. 857);
- 12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);**
13. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości w przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2013 r. poz. 1563);
14. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773);
15. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
16. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390.
17. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
18. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2017 r. poz. 697);
19. Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

Wprowadzenie

Zagrożenia dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie ważnym i niepokojącym zjawiskiem. Według badań ogólnopolskich prowadzonych na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej co piąty polski nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, a co piętnasty heroiny. Problem narkomanii w Polsce nie dotyczy już tylko określonych grup czy środowisk społecznych, ale jest zagrożeniem powszechnym. Niestety należy przyjąć, że każde dziecko może mieć kontakt ze środkami odurzającymi.

Problem narkomanii ma charakter interdyscyplinarny. Znajduje się on w polu zainteresowania różnych służb, takich jak leczenie, oświata, pomoc społeczna, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, media. Każda z nich styka się z tym zjawiskiem od innej strony.

Także szkoła oraz nauczyciele mają do spełnienia podobne zadanie jak rodzice: powstrzymać dzieci przed sięgnięciem po narkotyki. Spędzają z nimi bowiem dużą część czasu, stają się ich autorytetem, mają wielki wpływ na ich rozwój. To także rolę szkoły, wszystkich osób zaangażowanych w proces wychowawczy jest identyfikacja zachowań ryzykownych uczniów i związanych z tym zagrożeń.

Grupami szczególnie narażonymi na używanie substancji psychoaktywnych są dzieci i młodzież pozostające bez opieki rodzicielskiej, niepełnoletnie osoby popełniające czyny karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym, a także młodzież z zaburzeniami zachowania oraz koncentracji i uwagi.

Grupy młodzieży zagrożonej wymagają szczególnych oddziaływań profilaktycznych prowadzących do zmiany stylu życia i zaprzestania używania narkotyków, w szczególności działań zwiększających wiedzę na temat skutków używania środków odurzających, substancji psychotropowych i środków zastępczych, kształtujących przekonania normatywne i postawy prozdrowotne, a także zmniejszających deficyty umiejętności psychospołecznych.

Wnioski z wielu badań naukowych wskazują, że jeśli działania na rzecz zapobiegania narkomanii mają być skuteczne, muszą wykorzystywać współczesną wiedzę na temat czynników chroniących, czynników ryzyka oraz modeli teoretycznych wyjaśniających zjawisko inicjacji narkotykowej i rozwijania się problemowego wzoru używania substancji psychoaktywnych.

Dorobek naukowy w dziedzinie profilaktyki jest bogaty, a jednocześnie wiedza z tego obszaru nie jest dostatecznie wykorzystywana. Z tego powodu kluczową rolę odgrywa właściwe przygotowanie realizatorów programów profilaktycznych, systematyczna ewaluacja oraz upowszechnianie programów o **zweryfikowanej w badaniach jakości**.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie odpowiednich postaw poprzez stosowanie odpowiednich działań wychowawczych i profilaktycznych utrzymane zostało w zgodzie z **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015 poz. 1249).**

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Profilaktyka uzależnień” ma na celu skuteczne przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychoaktywnych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów naszej szkoły, w szczególności charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego oraz jego otoczenia społecznego.

Działalność wychowawcza

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących	- prowadzenie badań, ewaluacji.	Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Cała społeczność szkolna

<p>występowanie problemu zażywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną.</p> <p>2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.</p> <p>3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego Programu wychowawczo-profilaktycznego.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem podatności środowiska bądź aktualnie istniejącym zagrożeniem, ilością sytuacji problemowych wśród uczniów; • sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej; • stworzenie przez Radę Pedagogiczną przy współpracy z Radą Rodziców propozycji działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wypracowanie odpowiednich działań prewencyjnych, wspierających poczucie własnej wartości oraz umiejętność asertywnego wyrażania swojego zdania; • przeprowadzenie ewaluacji działań wychowawczo-profilaktycznych; • stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną; • dokonanie analizy środowiska lokalnego, domowego oraz szkolnego, w którym przebywają uczniowie, pod kątem styczności lub ewentualnego zażywania substancji psychoaktywnych. 			
<p>1. Poszerzenie wiedzy rodziców / opiekunów prawnych, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju</p>	<p>- spotkanie z psychologiem, pedagogiem szkolnym, pracownikami poradni, policją.</p> <p>- e-szkolenie,</p>	<p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie uczniów, nauczyciele i wychowawcy</p>

<p>i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji.</p>	<p>- nawiązanie współpracy z policją, poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii.</p>			
<p>2. Dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom / opiekunom prawnym na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych.</p> <p>3. Opracowanie i upowszechnianie materiałów z zakresu edukacji zdrowotnej, ze szczególnych uwzględnieniem zdrowego żywienia i aktywności fizycznej.</p> <p>4. Poradnictwo psychoedukacyjne dla rodziców / opiekunów uczniów prowadzone przez szkolnych specjalistów.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji nauczycieli i rodziców/ opiekunów uczniów poprzez udział w szkoleniu w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej - e-lekcja „Narkotyki i dopalacze - wszystko, co należy wiedzieć”; • zamówienie materiałów dotyczących substancji psychoaktywnych z Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. Dystrybucja materiałów wśród rodziców / opiekunów prawnych oraz nauczycieli; • przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów źródeł informacji na temat profilaktyki antynarkotykowej dostępnych w Internecie (strony Ośrodka Rozwoju Edukacji, Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii); • spotkania z psychologiem szkolnym i/lub psychologiem z Poradni Leczenia Uzależnień – pogadanki dotyczące rozpoznawania oraz przeciwdziałania uzależnieniom; • organizacja spotkania z ekspertami z poradni ds. przeciwdziałania narkomanii lub policją – spotkania uświadamiające dorosłym zjawiska uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz skutków ich krótkotrwałego i długotrwałego zażywania; • informowanie rodziców podczas zebrań o instytucjach, do których mogą się zgłosić o pomoc w razie wystąpienia problemu; 			

	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z lokalnymi instytucjami przeciwdziałającymi uzależnieniom i narkomanii w kwestii dostarczenia materiałów niezbędnych do posiadania odpowiedniej wiedzy oraz współpraca podczas opracowywania autorskich materiałów informacyjnych;
--	--

<p>1. Pedagogizacja rodziców / opiekunów prawnych na zebraniach w zakresie m.in. przeciwdziałania ryzykownym zachowaniom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - spotkania z wychowawcami, - spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, - organizowanie dyżurów pomocowych, - prelekcje. 	<p>Wychowawcy Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>
<p>2. Spotkania rodziców / opiekunów prawnych z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej na terenie szkoły.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizacja szkolenia dla rodziców / opiekunów uczniów na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach; przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów czynników zwiększających ryzyko sięgania po środki psychoaktywne; informowanie rodziców / opiekunów uczniów o instytucjach, do których mogą się zgłosić o pomoc w razie wystąpienia problemu; 			

	<ul style="list-style-type: none"> • przekazywanie rodzicom / opiekunom uczniów materiałów dotyczących środków psychoaktywnych, uzależnień i ich przeciwdziałaniu; • organizacja spotkań w formie prelekcji z pracownikami lokalnej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, pracownikami instytucji przeciwdziałających uzależnieniom i narkomanii oraz policji;
--	--

1. Informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.	- spotkanie z rodzicami/ opiekunami uczniów, - zapoznanie zebranych z regulaminem oraz Programem Profilaktyki szkolnej.	Wychowawcy	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie
	Sposoby realizacji:			
	<ul style="list-style-type: none"> • informowanie o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią podczas zebrania klasowego; • udostępnienie Programu Profilaktyki oraz procedur na stronie internetowej szkoły oraz poinformowanie rodziców / opiekunów prawnych o możliwości zapoznania się z takim programem; • umożliwienie rodzicom / opiekunom prawnym konsultacji z pedagogiem szkolnym w sprawie możliwych konsekwencji zaistniałego zagrożenia. 			
	- godzina wychowawcza, - prelekcje.	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie programu profilaktyki oraz procedur postępowania w razie wystąpienia problemu związanego z niebezpiecznymi substancjami na terenie szkoły podczas godziny wychowawczej; • precyzyjne wyjaśnienie konsekwencji szkolnych związanych z posiadaniem bądź używaniem substancji psychoaktywnych.
--	---

<p>1. Przeprowadzenie wśród nauczycieli i wychowawców szkolenia zwiększającego wiedzę dotyczącą rozpoznawania oraz przeciwdziałania zagrożeń płynących z używania substancji psychoaktywnych przez uczniów.</p>	<p>- szkolenia, e-szkolenia, - spotkania z specjalistami MONARu, policją, psychologami, itp.</p>	<p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkolenie nauczycieli w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji; • organizacja spotkania z pracownikami stowarzyszenia MONAR; • organizacja spotkania z pracownikami policji – zapoznanie nauczycieli z konsekwencjami prawnymi i dostępnymi metodami reakcji na zidentyfikowany problem; • organizowanie spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym – zapoznanie z psychofizycznymi symptomami zażywania substancji psychoaktywnych, możliwymi konsekwencjami zdrowotnymi oraz krokami, które należy podjąć w sytuacji rozpoznania sytuacji problemowej; 			

	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki podczas szkolenia na temat zażywania środków i substancji psychoaktywnych, poznanie norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych i/lub uzależniających; • zapoznanie Rady Pedagogicznej z materiałami dotyczącymi działań antynarkotykowych i zapobiegania uzależnieniom dostępnymi na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji; • spotkanie z pracownikami lokalnej poradni przeciwdziałania uzależnieniom i narkomanii; 			
<p>1. Zapoznanie nauczycieli z dostępnymi narzędziami profilaktycznymi.</p> <p>2. Analiza relacji pomiędzy opiekunami dzieci, młodzieży szkolnej.</p> <p>3. Nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy opiekunami uczniów w celu eliminowania czynników ryzyka związanych z możliwością zażywania/ kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.</p>	<p>- szkolenia,</p> <p>- badanie ewaluacyjne,</p> <p>- spotkanie z psychologiem/ pedagogiem szkolnym,</p> <p>- tworzenie procedur.</p>	Specjaliści	Na bieżąco	Nauczyciele i wychowawcy
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udział w szkoleniu z rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej; • zapoznanie z programem „Szkolna Interwencja profilaktyczna”, rekomendowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej; • zapoznanie z występującymi w otoczeniu czynnikami ryzyka zażywania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz prowadzenie odpowiednich działań eliminujących lub redukujących ich wpływ na społeczność szkolną; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z czynnikami chroniącymi oraz osłabianie czynników ryzyka poprzez wzmocnienie czynników chroniących – spotkanie prowadzi wyspecjalizowany w temacie pedagog/ psycholog szkolny; • zapoznanie nauczycieli z Procedurą Niebieskie Karty przez psychologa/ pedagoga szkolnego lub za pośrednictwem e-szkolenia Europejskiego Centrum Rozwoju Kadr pt.: „Procedura Niebieskie Karty”; • opracowanie/ przypomnienie procedury na wypadek zidentyfikowania problemu w szkole.
--	--

<p>1. Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów, ich rodziców / opiekunów uczniów w przypadku używania środków i substancji psychoaktywnych.</p> <p>2. Uświadamianie rodziców / opiekunów uczniów o miejscach, w których mogą szukać pomocy.</p>	<p>- materiały informacyjne i edukacyjne.</p>	Wychowawcy	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie oraz prezentacja w szkole materiałów we współpracy z lokalną poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii oraz policją; • organizacja wśród uczniów konkursu na najlepszy plakat dotyczący poszczególnych instytucji, w których uczniowie mogą szukać pomocy w razie wystąpienia problemu. Konkurs poprzedzony lekcjami wychowawczymi informującymi o dostępnych możliwościach. 			
<p>1. Spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, stowarzyszenia MONAR, policji.</p>	<p>- pogadanki,</p> <p>- prelekcje,</p> <p>- spotkania ze specjalistami.</p>	Specjaliści	Na bieżąco	Uczniowie

2. Informowanie uczniów na temat konsekwencji prawnych związanych z posiadaniem i używaniem nielegalnych środków.	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie informującego spotkania dla uczniów o zagrożeniach płynących z przyjmowania środków psychoaktywnych; • organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy) – prezentacja multimedialna; • indywidualne spotkania ze specjalistami z uczniami, u których zidentyfikowano problem przyjmowania środków psychoaktywnych; • informowanie uczniów o konsekwencjach prawnych związanych z posiadaniem nielegalnych substancji; • opracowanie materiałów we współpracy z lokalną poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii oraz policją; • zapoznanie nauczycieli i uczniów z Programem Przeciwdziałania Przyjmowaniu Substancji Uzależniających „Unplugged” opisanym na stronie internetowej Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. 			
1. Organizacja aktywności angażujących uczniów w poznawanie obowiązującego prawa.	- konkursy.	Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie
1. Rozwijanie i wzmocnienie umiejętności psychologicznych.	- lekcje wychowawcze, - e-lekcje.	Wychowawcy	Na bieżące	Uczniowie
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkurs na najlepszą pracę plastyczną przedstawiającą konsekwencje prawne związane z naruszeniem ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii; • konkurs na najlepszy wytwór poetycki związany z promowaniem zdrowego trybu życia. 			

<p>i społecznych uczniów i wychowanków.</p> <p>2. Kształtowanie wśród uczniów postaw zapobiegających podatności na ryzyko kontaktu ze środkami psychoaktywnymi.</p> <p>3. Kształtowanie w uczniach chęci dbania o swoje bezpieczeństwo.</p>	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lekcje wychowawcze dotyczące działania i niebezpieczeństwa, jakie niesie ze sobą używanie środków psychoaktywnych. „Mocni gracze kontra dopalacze” „Narkotyki i dopalacze – czy na pewno warto?” • szkolenie dla uczniów informujące o zagrożeniach płynących z zażywania substancji psychoaktywnych i promujące zdrowy tryb życia; • wprowadzenie do programu godzin wychowawczych lekcji przedstawiających sytuacje ryzykowne. Kształtowanie właściwych postaw wobec niebezpiecznych zachowań ze strony rówieśników; • zapoznanie uczniów z treścią e-lekcji „Przestrzegam zasad!”, „Zawsze bezpiecznie”, „Dbam o bezpieczeństwo w czasie wakacji”, „Chronię swoją prywatność” oraz „Bezpieczeństwo niejedno ma imię”. 			
<p>1. Wdrażanie zewnętrznych programów wspomagających rozwój umiejętności społecznych.</p>	<p>- publikacje, wzory lekcji,</p> <p>- e-lekcja,</p> <p>- współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Pedagodzy szkolni</p> <p>Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie publikacji „Scenariusze zajęć z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej” opublikowanej na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji; • współpraca z poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w zakresie rozszerzania wykorzystywanych metod rozwoju umiejętności społecznych; 				

	<ul style="list-style-type: none"> propagowanie wolontariatu – celem jest zapoznanie uczniów z ideą wolontariatu, możliwościami i obowiązkami, jakie ze sobą niesie, różnorodnością form wolontariatu, którą należy dostosować do potrzeb i zdolności danego ucznia oraz zapoznanie uczniów z e-lekcją „Wiele twarzy wolontariatu” 			
<p>1. Zróżnicowanie form pracy z uczniami mające na celu zwiększenie ich zaangażowania w proces nauczania.</p>	<p>- aktywizujące formy pracy z uczniem,</p> <p>- pogadanki,</p> <p>- wolontariat.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystywanie aktywnych metod pracy z uczniem np.: praca w grupach, gry sytuacyjne, socjodramy, dyskusje i debaty, case study, „burza mózgów”, wywiady, wypełnianie kwestionariuszy, ankiet, quizów, analiza dokumentów źródłowych, wytworów artystycznych, źródeł elektronicznych, wykonywanie analizy SWOT oraz okresowe badanie potencjału i zauważanie jego zmian, analiza argumentów „za” i „przeciw”, gry i zabawy edukacyjne, stosowanie metod audiowizualnych, przygotowanie prac manualnych; zaangażowanie uczniów do udziału w różnych formach wolontariatu (wolontariat na rzecz osób młodszych, rówieśników, osób starszych, niedołączonych, niepełnosprawnych, wolontariat na rzecz zwierząt, zabytków, przyrody itp.). Dzięki takiej aktywności mogą rozwijać swoje kompetencje i zdolności oraz przekonać się w praktyce do jakich prac mają predyspozycje oraz ich wykonywanie sprawia im satysfakcję; organizacja wymiany uczniowskiej między miastami lub krajami; udział w rajdach, wycieczkach szkolnych; organizacja dnia poświęconego kulturze danego kraju; 				

	<ul style="list-style-type: none"> • uświadamianie uczniów na tematy dotyczące bieżących spraw dotyczących całego świata np.: niebieski wieloryb, cyberprzemoc, problem rasizmu i nietolerancji odmienności; • zapoznanie uczniów z historią regionu, w którym mieszkają; • rozwijanie świadomości multikulturowości wielu społeczeństw.
--	---

1. Kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji.	- aktywność fizyczna, - e-lekcje, - pogadanki.	Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści	Na bieżąco	Uczniowie
2. Rozwijanie umiejętności życiowych u uczniów przez ćwiczenie odpowiednich postaw.	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocja aktywności fizycznej jako metody radzenia sobie ze stresem – zachęcanie uczniów do udziału w proponowanych przez szkołę fakultatywnych zajęciach sportowych, spotkania ze znanymi lokalnie sportowcami, przeprowadzenie wywiadów z osobami ćwiczącymi regularnie, spotkania z osobami prowadzącymi zajęcia tańca, fitness, pracujące na siłowni itp.; • prelekcje przedstawiające różne metody radzenia sobie ze stresem i/lub za pośrednictwem e-lekcji „Nie zgrzytaj zębami! Pozbądź się stresu!”; • prowadzenie przez lekarza / pielęgniarkę pogadarek na temat właściwego odżywiania i jego wpływu na ciało, mózg oraz radzenie sobie ze stresem; • prowadzenie zajęć na temat higieny osobistej, wyrabianie wrażliwości estetycznej. 			
	- godziny wychowawcze, pogadanki,	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie

<p>1. Kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.</p> <p>2. Rozwijanie w uczniach umiejętności podejmowania autonomicznych decyzji.</p> <p>3. Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i patrzenia na problem z wielu możliwych perspektyw.</p>	<p>- dramy, dyskusje „burze mózgów”, konkursy.</p>			
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne. • prowadzenie zajęć wychowawczych z odgrywaniem scenek z możliwymi sytuacjami stanowiącymi zagrożenie np.: namawianie do zakupu narkotyków, do spożywania alkoholu, do odbywania ryzykownych stosunków seksualnych, do zamieszczania obraźliwych dla kogoś zdjęć z ich podobizną w mediach społecznościowych, itp.; • informowanie uczniów w jaki sposób należy podejmować się realizacji projektów klasowych podzielonych na odpowiednie fazy: wybieranie grup, planowanie pracy i podział obowiązków, generowanie pomysłów, podejmowanie decyzji i wyciąganie wniosków; • dyskusje na zgłoszone przez uczniów tematy, przeprowadzone podczas godziny wychowawczej; • „burze mózgów” organizowane w klasie w trakcie godziny wychowawczej; • rozwiązywanie problemów w grupach; • organizacja konkursu krasomówczego dla uczniów szkoły. 				
<p>1. Kształtowanie asertywnych postaw wobec niepożądanych zjawisk.</p>	<p>- e-lekcja, - godziny wychowawcze, - propozycje programu MEN,</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele Pedagodzy szkolni Specjaliści</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lekcje na temat asertywności i właściwego formułowania i obrony swojego zdania i/lub za pośrednictwem e-lekcji „Asertywność - sposób na życie”; • lekcje wychowawcze poświęcone sposobom wyrażania skrajnych uczuć w akceptowalny społecznie sposób • wykorzystanie zatwierdzonego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej profilaktycznego programu „Jak żyć z ludźmi?”. 			
1. Kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości	- promowanie wśród uczniów zasad zdrowego żywienia oraz informowanie o korzyściach, które z niego płyną.	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • połączone działania na lekcjach przyrody/biologii oraz wychowania fizycznego, uświadamiające uczniom codzienne wymagania kaloryczne organizmu; • organizacja konkursu uczniowskiego na najlepszy plakat informujący o zasadach zdrowego odżywiania; • umożliwienie uczniom dostępu do wody pitnej w czasie zajęć edukacyjnych; • udział w zawodach biegowych organizowanych w pobliżu placówki, • organizacja warsztatów relaksacyjnych połączonych z zajęciami nt. stresu. 			
	- projekcje filmów.	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekcja filmu dokumentalnego wśród uczniów od 12 roku życia <i>Dzieci z Leningradzkiego</i> ukazującego dramatyczną sytuację bohaterów filmu oraz spustoszenie jakie wyrządzają w ich organizmach uzależnienia; • projekcja, wśród uczniów od 13 roku życia, filmu Morgana Spurlocka – <i>Super Size Me</i>, w celu uświadomienia niebezpieczeństwa płynącego z prowadzenia niezdrowego trybu życia; • projekcja filmu dokumentalnego wśród uczniów <i>Murderball – gra o życie</i>, który jest opowieścią o ludziach pełnych pasji, determinacji i wewnętrznej siły. 			
	- zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce zdrowotnej.	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja konkursu na najlepszy projekt plastyczny w tematyce profilaktyki antyalkoholowej/ antynarkotykowej etc.; • organizacja obchodów Dnia Ziemi; • budowa reprezentacji szkolnej w różne dyscypliny sportowe; • organizacja dodatkowych zajęć wychowania fizycznego z nietypowych dyscyplin sportowych, celem tworzenia możliwości uczniom odnalezienia pasji sportowej. 			

	- promocja zdrowego i aktywnego trybu życia we wsparciu rozpoznawanych sportowców, podróżników itp.	Wychowawcy Nauczyciele	Na bieżąco	Uczniowie
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja spotkania z absolwentami szkoły, którzy osiągnęli sukcesy w sporcie; • prelekcje podróżników na temat ich osiągnięć i sposobu w jaki osiągnęli zamierzony cel. 				

Działalność profilaktyczna

Zadanie	Formy realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca	Typ profilaktyki
<p>1. Realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych</p>	<p>- wspieranie uczniów ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Wychowawcy Pedagodzy szkolni</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Rodzice / opiekunowie prawni, uczniowie</p>	<p>selektywna</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; 					

oraz realizowanych celów profilaktycznych.	<ul style="list-style-type: none"> • indywidualne rozmowy z uczniami na temat właściwych postaw wobec niebezpiecznych środków. Zapewnianie uczniowi zaufanego miejsca, do którego może zgłosić się o pomoc; • angażowanie uczniów w koła zainteresowań, rozwój sprawności fizycznej na dodatkowych zajęciach; • zachęcanie ucznia do zapoznania się z literaturą bliską jego zainteresowaniom. 				
	- pomoc uczniom z rozpoznanymi wczesnymi objawami używania środków psychoaktywnych.	Wychowawcy Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie uczniowi wewnątrzszkolnego indywidualnego opiekuna, który wzbudza zaufanie wśród podopiecznych szkoły; • konsultacja problemu z rodzicami / opiekunami prawnymi ucznia. Przedstawienie możliwych miejsc, w których mogą szukać pomocy; • angażowanie ucznia w działalność pozalekcyjną; • konsultacje ze specjalistyczną poradnią ds. uzależnień. 				
- wspieranie miejsc o zwiększonym narażeniu na kontakt z niebezpiecznymi środkami (miejsca organizacji spotkań),	Wychowawcy Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Uczniowie	selektywna	

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontakt z właścicielem miejsca publicznego, w którym organizowana jest reklamowana w szkole impreza. Zapewnienie możliwego wsparcia w przeciwdziałaniu możliwego kontaktu z niebezpiecznymi substancjami; • informowanie policji o ewentualnych przypadkach pojawienia się niebezpiecznych substancji w trakcie imprezy.
--	---

	- zapewnienie wsparcia rodzinom uczniów, którzy mają problem z używaniem substancji psychoaktywnych.	Wychowawcy Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca
	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; • zapewnienie możliwości konsultacji z psychologiem szkolnym; • organizacja spotkań rodziców / opiekunów prawnych z uczniem oraz specjalistą z poradni ds. uzależnień. 				
	- zapewnienie dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom szkoły.	Wychowawcy Pedagodzy szkolni	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna

	<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustalenie dyżuru psychologa szkolnego wspierającego rozwiązywanie problemów natury psychologicznej występujących wśród uczniów; • upublicznienie danych dotyczących dostępności psychologa/pedagoga szkolnego oraz możliwych dostępnych terminów przyjęć uczniów przez tych specjalistów, zarówno zatrudnionych w szkole jak i w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; • budowanie zaufania do psychologa szkolnego podczas godzin wychowawczych – zapraszanie psychologa na zajęcia, prezentacja interesującego uczniów tematu. 				
<p>1. Przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspokajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.</p>	<p>- rozszerzenie oferty pozalekcyjnych zajęć sportowych i kulturalnych.</p>	<p>Dyrektor</p>	<p>Na bieżąco</p>	<p>Uczniowie</p>	<p>uniwersalna</p>
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja zajęć pływackich na najbliższym dostępnym basenie; • zapewnienie możliwości uczestnictwa w zajęciach ze wschodnich sztuk walki; • uformowanie szkolnych drużyn w różne dyscypliny sportowe, reprezentujących szkołę na zawodach; • umożliwienie uczniom nauki gry w szachy, brydż sportowy; • utworzenie kółka teatralnego; • wybór uczniów do udziału w konkursach recytatorskich; • organizacja muzycznego zespołu szkolnego; • utworzenie kółka turystycznego. 					

	- poszerzanie horyzontów uczniów przez prezentację osiągnięć i sukcesów znanych ludzi.	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyświetlanie cyklu dokumentów telewizji Discovery – „Himalaiści”. • organizacja spotkań z interesującymi ludźmi, podróżnikami. • wyświetlenie filmu „Mój biegun”. • zapoznanie uczniów z osiągnięciami Jana Doby. • zachęcanie uczniów do zapoznawania się z literaturą opisującą osiągnięcia polskich podróżników. • przygotowanie przez uczniów prezentacji dotyczącej wybitnych polskich sportowców takich jak np. Robert Lewandowski, Marcin Gortat, Robert Korzeniowski, Mateusz Kusznierewicz, Jagna Marczułajtis, Kamila Skolimowska. 					
	- zapewnienie wsparcia uczniom, którzy nie mogą brać udziału w bardziej atrakcyjnych zajęciach pozalekcyjnych,	Wychowawcy Pedagogzy szkolni	Na bieżąco	Uczniowie	wskazująca
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie uczniów z rodzin o złej sytuacji finansowej np.: 					

	<ul style="list-style-type: none"> ○ zakupem wymaganego na dodatkowe zajęcia sprzętu czy stroju; ○ finansowanie karnetu na basen uczniom z rodzin o złej sytuacji finansowej. 				
1. Kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji przez uczniów i wychowanków, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych.	- informowanie uczniów o ryzyku związanym z zażywaniem środków psychoaktywnych.	Wychowawcy Pedagodzy szkolni Specjaliści	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna
	Sposoby realizacji:				
	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie spotkania z uczniami, lekcji wychowawczej informującej o zagrożeniach płynących z przyjmowania środków psychoaktywnych; • organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy); • indywidualne spotkania ze specjalistami z uczniami, u których zidentyfikowano problem przyjmowania środków psychoaktywnych. 				
	- kształtowanie postaw i metod sprzeciwiania się sytuacjom stwarzającym zagrożenie.	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna
Sposoby realizacji:					

<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć wychowawczych z odgrywaniem scenek z możliwymi sytuacjami stanowiącymi zagrożenie; • udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne; 					
- określenie jasno sprecyzowanych zasad obowiązujących w szkole, zapoznanie z nimi uczniów.		Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna
Sposoby realizacji: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie reguł obowiązujących w szkole na godzinie wychowawczej na początku roku szkolnego; • ustalenie zasad Nauczyciel-Uczeń we współpracy z uczniami; • przedstawienie uczniom na godzinie wychowawczej ich praw i obowiązków wynikających ze Statutu szkoły. 					
- zapoznanie uczniów z obowiązującym prawem dotyczącym przeciwdziałania narkomanii.		Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna
Sposoby realizacji: <ul style="list-style-type: none"> • lekcja wychowawcza informująca o konsekwencjach prawnych posiadania i używania środków psychoaktywnych; 					

	<ul style="list-style-type: none"> organizacja prelekcji z policją, przedstawiającej obowiązujące prawo i konsekwencje posiadania i używania środków psychoaktywnych. 				
- umacnianie w uczniach przekonania o wartości zdrowia.	Wychowawcy	Na bieżąco	Uczniowie	uniwersalna	
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> umożliwienie uczniom dostępu do wody pitnej w czasie zajęć edukacyjnych; lekcje wychowawcze dotyczące grup środków spożywczych wyjaśniające korzyści, które płyną z odżywiania się w zdrowy sposób; organizacja konkursu uczniowskiego na najlepszy plakat informujący o zasadach zdrowego odżywiania; połączone działania na lekcjach biologii oraz wychowania fizycznego, uświadamiające uczniom codzienne wymagania kaloryczne organizmu – przygotowanie zbilansowanej diety oraz planu aktywności fizycznej; udział w zawodach biegowych organizowanych w pobliżu szkoły, poprzedzony przygotowaniem do startu. 					
1. Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych.	- wdrożenie i opanowanie programów i procedur przez Radę Pedagogiczną.	Dyrektor	Na bieżąco	Nauczyciele i wychowawcy	uniwersalna
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> doskonalenie kompetencji nauczycieli doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej poprzez udział w szkoleniu. 					

1. Włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji o których mowa we wstępie do dokumentu.	- wprowadzenie do indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego elementów terapii wychodzenia z uzależnień.	Specjaliści	Na bieżąco	Uczniowie	wskazująca
	Sposoby realizacji:				
	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnienie programu edukacyjno-terapeutycznego o wizyty w grupach wsparcia w pobliskich ośrodkach walki z uzależnieniami. • spotkania ucznia z pracownikami fundacji MONAR. 				
	- angażowanie uczniów w zajęcia pozalekcyjne – zarówno sportowe jak i kulturalne.	Wychowawcy Rodzice	Na bieżąco	Uczniowie	wskazująca
Sposoby realizacji:					
<ul style="list-style-type: none"> • wskazywanie uczniom możliwości rozwoju ich pasji bądź wsparcie w ich odnajdywaniu; • socjalizacja ucznia przez pracę w grupie w ramach kół zainteresowań; • zorientowanie ucznia na sukces w danej dziedzinie sportowej; • przedstawienie uczniowi działań podejmowanych w ramach kół zainteresowań. 					
- angażowanie rodziców / opiekunów prawnych	Specjaliści	Na bieżąco	Rodzice / opiekunowie uczniów	wskazująca	

	uczniów w profilaktykę antynarkotykową.				
<p>Sposoby realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spotkania rodziców / opiekunów prawnych z psychologiem szkolnym, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze stosowaniem środków psychoaktywnych oraz metody walki z uzależnieniem; • spotkania rodziców / opiekunów prawnych z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom; • wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom prawnym literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem. 					

